КОМСОМОЛОЙ ОБЛАСТНОЙ XXVIII КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДТА—АМАР МЭНДЭ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 296 (14101) | 1975 оной декабриин 19, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

ХАБАЯА ХАРУУЛЫШ, ЗАЛУУ НАҺАН

МҮНӨӨДЭР комсомолой областной XXVIII конференци хүдэлмэреэ эхилхэнь. Үнгэрһэн тоосоото үедэ республикын комсомолой бүхы организацинуудай, ВЛКСМ-эй областной комитедэй ябуулһан ехэ хүдэлмэриин дүн соглологдохонь, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тодорхойлогдохонь гээшэ.

Республикын комсомолшуудай дээдын хуралдаан хадаа ехэ түүхэтэ үедэ боложо үнгэрхэнь. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэл барагдахаяа байна. Түрэл партиимнай ээлжээтэ XXV съездын болохо саг бүри ойртоно. Энэ съезд дээрэ үргэнөөр зүбшэгдэхэ «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект олониитын анхаралда тунхаглагдаад байна.

Буряад ороной комсомолшууд ээлжээтэ конференциеэ ажал хүдэлмэриин, һуралсалай нилээд һайн үрэ дүнтэйгөөр, бата жагсаалтайгаар угтажа байна. Юһэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь уридшалан дүүргэхын, КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон республикын комсомолшууд эршэ хүсэеэ улам шангадхан, ажалдаа, һуралсалдаа, ажабайдалдаа, спортдо хабаадалсахадаашье шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлан, али олон орёо даабаринуудые нэрэ хүндэдөө хүрэмөөр бэелүүлээ гэжэ баяр баясхалантайгаар хэлэе.

Ленинскэ партиин хүмүүжүүлһэн, хүдэржүүлһэн Совет ороной комсомолой организациин таһаршагүй дайшалхы хуби бологшо Буряадай автономито республикын комсомолой организаци үнгэрһэн тоосоото үедэ нилээд бэхижээшье, ургаашье. Үнгэрһэн хоёр жэл шахуу сагай хугасаада ВЛКСМ-эй зэргэдэ 34 мянга гаран залуу үетэн абтажа, мүнөө областной организаци 110 мянга гаран гэшүүдтэй болоод байна. Эмхидхэхы, хүмүүжүүлхы, элсүүлхы үүргынгээ талаар бүри нягта жагсаалтай болоо. Энэ ушарта ВЛКСМ-эй организацинуудта үнгэргэгдэжэ эхилһэн комсомолой документнүүдые һэлгэлгын эмхидхэлэй ба политическэ ехэ удха шанартай хэмжээ ябуулга гүнзэгыгөөр нүлөөлжэ байна бшуу.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө үргэдэһэн ехэ тэмсэлдэ арадай ажахын али бүхы һалбаринууд дээрэ хүдэлжэ байһан ажалша комсомолшууд улам эдэбхитэйгээр оролсожо, габшагай ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Энээниие хэдэн жэшээгээр баримталха шухала. Комсомол-залуушуулай 106 коллектив юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид, дүрбэн жэл хахадай туршада дүүргэжэ шадаа. Тиихэдэ 7 мянга гаран комсомолшууд өөһэдынгөө хубиин табан жэлэй даабарие хүсэндэнь хүргөөд байна.

Республикын промышленна предприятинуудай комсомол-залуушуулай коллективүүдые табан жэлэйнгээ даабарие 3,5 жэл соо дүүргэе гэһэн уряатай үүсхэл Улаан-Үдын авиазаводой комсомолец Олег Кудряшовой толгойлдог бригада гаргаа һэмнай. Тэрэ коллектив абаһан социалис уялгаяа дүүргэһэн тухайгаа 1974 оной июлиин 6-да элидхэһэн шуу. Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой Улаан-Горхоной, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой комсомол-залуушуулай һү һаалиин фермэнүүдэй залуу малшадай, Борьёогой совхозой Виктор Базаровай даадаг залуу хонишодой бригадын габьяата ажал, ехэ амжалта тушаа дурдангүй гаража боломоор бэшэ.

Республикымнай тусхай дунда ба дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй һуралсал ба ажал тухай тогтоходоо, иимэ нэгэ жэшээ дурдалтай. Студентнэрэй барилгын отрядуудта ябадэжэ, энэ жэлдэ 3.800 гаран хүн хүдэлһэн байна. Тэдэнэр богони хугасаа соо аяар 5,1 миллионһоо үлүү түхэригэй сэнтэй хүдэлмэри бүтээгээ. Барилгын отрядуудай коллективүүд сооһоо Буряадай гүрэнэй багшанарай институтай студентнэр онсо шалгаржа, бултыень дээ һэн. Зунайнгаа амаралтын үедэ хото, хүдөөгэй һургуулинуудай хэдэн мянгаад һурагшад үйлэдбэриин бригадануудые эмхидхэжэ, шубуунай дальбаараануудые дэгээһэн, овощой, куузикугай баян ургаса ургуулһан, үбһэ хуряалгада һайнаар хүдэлһэн ушарые магтамаар.

Гэхэтэй хамта, тоосоото үедэ комсомолшууд болон залуушуулай туйлаһан али бүхы амжалтанууд, үүсхэлтэ хэрэгүүд, комсомолой организацинуудай ябуулһан эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри областной комсомолой конференци дээрэ үргэнөөр зүбшэгдэхэ, согсологдохо байһаниинь элитэ. Тиихэ зуураа комсомолой организацинуудай, ВЛКСМ-эй обком, горком болон райкомуудай ажал ябуулгада ушарһан дутуу дунданууд, алдуу эндүүнүүд үргэнөөр хэлсэгдэхэ, тэрэниие усадхаха хэмжээнүүд хабалагдаха, бодото тобшолол хэгдэхэ байһаниинь дамжаггүй. Тобшолон хэлэхэдэ, тоосоото үедэ ябуулһан хүдэлмэреэ шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр согсолхо, зүб сэгнэлтэ үгэхэ зэргэтэй болоно бшуу. Иимэ эрилтэ мүнөө үе сагай оршон байдал табина.

«Арбадахи табан жэлэй түсэб дүүргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ Ленинскэ комсомолой, мүн манай бүхы залуушуулай шухалын шухала хэрэг болоно. Коммунис общество байгуулагшадай түрүү зэргэдэ дабшалга — Совет ороной залуу хүн бүхэнэй хүндэтэ уялга мүн. Комсомол хадаа үйлэдбэриин даабаринуудые дүүргэхэ ба үлүүгээр дүүргэхын түлөө, эрдэм мэргэжэлнүүдые, мүнөө сагай эрдэм, техникын туйлалтануудые шудалхын түлөө залуушуулай хүдэлөөе толгойлхо, хүбүүд болон басагадые социалис Эхэ орондоо хизааргүй үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлхэ зэргэтэй» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проект соо хэлэгдэнэ.

Энэл заабари мүнөөдэрэй конференциин хүдэлмэриин удхань, гол эрилтэнь болохо ёһотой байна бшуу.

Урдаа табигдаһан зорилгонуудые зүбөөр шиидхэлгын, мүнөө шүүмжэлэлэй ба өөрыгөө шүүмжэлэлгын, ажал ябуулгаяа тон зүбөөр сэгнэлгын оршон байдалда комсомолой областной ээлжээтэ XXVIII конференциин үнгэрхэ байһандань гүйсэд найдагдана.

Буряадай АССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси

Үсэгэлдэр Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо республикын юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси болобо. Сессиие Верховно Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, депутат Ж. Б. ВАНКЕЕВ нээгээ. Сессиин үзэмжэдэ иимэ асуудалнууд табигдаа гэбэл:

Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1976 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай;

Буряадай АССР-эй 1976 оной гүрэнэй бюджет тухай.

Сессиин үзэмжэдэ табигдаһан нэгэдэхи асуудалаар республикын гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ, депутат Д-Н. Т. РАДНАЕВ, хоёрдохи асуудалаар — республикын финансын министр, депутат Ч. В. ЕНДОНОВ гэгшэд элидхэлнүүдые хэбэ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин нэмэлтэ элидхэл тус комиссиин түрүүлэгшэ, депутат В. Ф. ЛЫСОВ сесси дээрэ хээ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, депутат В. П. УБЕЕВ, КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат В. У. ДАРХАНОВ, республикын хүдөө ажахын министр, депутат Б. Д. АНГАРХАЕВ, барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын барилгашадай бригадир, депутат В. Ц. САНДАНОВ, Улаан-Үдын аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, депутат П. А. ГОРБУНОВ, республикын эдеэ хоолой промышленностиин министр, депутат А. Р. Потепалов, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат К. Д. ДАГБАЕВ, Улаан-Үдын трикотажна фабрикын хүдэлмэришэн, депутат З. А. ЕРБАНОВА, республикын гэр байрын-коммунальна ажахын министр Н. И. БИЗЮКИН, Захааминай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ К.М. ШУРЫГИН, «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директор, депутат Д. Д. СЕРЕБРЕННИКОВ, Прибайкалиин аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ П. В. БАХАЕВ гэгшэд хабаадалсаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат Н. Б. ПИВОВАРОВ дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1976 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай, Буряадай АССР-эй 1976 оной гүрэнэй бюджет тухай Хуулинууд сесси дээрэ нэгэн дуугаар баталагдаа. Мүн Буряадай АССР-эй 1974 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое баталһан республикын Верховно Соведэй тогтоол энэ сесси дээрэ абтаһан байна.

Энээгээр Буряадай АССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

XXV КПСС-эй съездые угтуулан

ТАБАН ЖЭЛЭЙНГЭЭ ДААБАРИ ДҮҮРГЭБЭ

Гүрэндэ мал болон тараан ажалай продуктнуудые худалдаха табан жэлэйнгээ даабарие болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой коллектив элидхэбэ. Тиихэдэ 18.085 центнер орооһон, 1.798 центнер хартаабха, 175 центнер овощ, 30 центнер мяхан, 553 центнер һүн, 202 мянган үндэгэн түсэбһөө гадуур бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаагдаһан байна.

Колхозой малшад болон таряашадай амжалта түгэс, габшагай ажалай ашаар тус продуктнуудые гүрэндэ худалдалгын хэмжээн наймадахи табан жэлэйхидэ орходоо нилээд дээшэлһэн байха юм. Тодорхойлбол, гүрэндэ орооһо худалдалга 28,5 мянган центнерээр, хартаабха — 1.500 центнерээр, овощ — 1.200 центнерээр, мяха — 3.800 центнерээр, һү — 3.500 центнерээр, нооһо худалдалга 300 шахуу центнерээр дээшэлһэн байна.

Һаалишад Т. Бурдуковская, Н. Дубинина, Н. Жаркой, хонишон Г. Хлебников, механизаторнууд И. Аносов, Н. Аносов болон бусад табан жэлэй түсэб сүм дүүргэхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулаа гээд тэмдэглэхээр. Мүнөө үедэ түсэбһөө гадуур продукци худалдажа үргэлжэлһөөр.

Ц. БАБУШЕЕВ,
аймагай газетын редактор.

Хяагтын аймаг.

З. Весниагай буулгаһан энэ фото-зураг дээрэ Оропгын совхозой ахалагша хонишон Намжил Бадмацыреновнч Санжиевые харанат. Хори гаран жэлдэ хони харууһалжа байһан энэ нүхэрнай түгэсхэхы жэлдэ хуса бүхэнһөө 11,6 килограмм нооһо хайшалжа, хараалһан зорилгоёо сүм дүүргээ. Мүнөө Н. Санжиевай даадаг отарын хүнүүд үбэлжэлгээ эмхитэйгээр угтаад байна.

ҮЛЬДЭРГЫН САБШАЛАН ДЭЭРЭ

РЕПОРТАЖ

Нуга сабшалан, тарялангай үрэжэл һайжаруулха хоёр һарын түлэг соо «Коммунизм» колхозой правлени хүрэжэ ерэхэдэмнай, түрүүлэгшэ Леонид Цынгуевич Цыдыпов ажахынгаа ахамад агрономтой хамта луговодуудайнгаа хэһэн ажалай һүүлэй дүнгүүдые согсолжо байба.

— Мүнөөдэрэй дүнгөөр сабшалан, тарялан дээрэ гурба мянган тонно наг шэбхэ зөөгдөөд байна. Оньһожоруулагдамал отряднай һаадгүй һайнаар хүдэлнэ,—гээд, ахамад агроном Базар-Дари Дондокович Цырендоржиев магтан хэлээ һэн.

Хотим гэжэ газарта байрладаг малай үбэлжөөнэй гадаа тусхай түхеэрэлгэтэй «ДТ-74» трактор «Беларусь» тракторай хойно шагтаглагдаһан дүрбэн тонныи тэргэ соо наг шэбхэ дүүрэтэр ашана.

— Үдэр бүри хорёод эрьесэ хэнэб. Тиигэжэ үдэртөө 100-гаад тонно наг шэбхэ зөөгдэнэ, — гэжэ тракторист Александр Иванович Терентьев өөрынгөө ажал тобшохоноор тайлбарилба.

Ойро зуура сүлөөтэй боложо, шэбхэ ашадаг трактор жолоодогшо Василий Иннокентьевич Уваров тамхилха зуураа:

— Мүнөө саада захын участогуудта шэбхэеэ буулгана. Дүтэ шадар зөөхэдэнь, оройдоо тамхилжа һууха сүлөө байгаагүй. К-700 тракторай хүрэжэ ерэхэдэ, бүришье тухашармаар болошоо,—гээд мэдүүлнэ.

Уданшьегүй ашаагаа буулгаһан нүгөөдэ «Беларусь» тракторай ерэмсээр, зунай сагта обоологдоод, хүйтэндэ үшөө хүрэнгүй уурал бааяжа байһан шэбхэ тэргэ дээрэ ашагдажа захалба.

Иигэжэ бригадир Семен Борисович Алимасов түрүүтэй нуга сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ оньһожоруулагдамал отряд хоёр һарын хугасаада хараалһан гол зорилгоёо дүүргэхын түлөө бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байна. Мүнөө Шанарта, Ангир, Баруун-Үльдэргын сабшаланда 1600 гаран тонно шэбхэ зөөгдэжэ тараагдаа. Мүн Баруун-Үльдэргын поли дээрэ нилээд ехэ шэбхэ зөөгдэнхэй. Тус отрядта гурбан ДТ-75 түхэлэй, тус бүридөө тэргэтэй хоёр «Беларусь», К-700 түхэлэй нэгэ трактор, автомашина даалгагданхай.

Нуга сабшалан, тарялангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар «Коммунизм» колхоздо бусадшье хүдэлмэри саг соогоо ябуулагдажа байнхай. Энэ зун-намартаа бүхыдөө 30 километр утатай уһалууриин һубаг, ханаабууд сэбэрлэгдэжэ, 5 хаалта заһабарилагдаа. 900 гектар сабшалан, бэлшээри дээрэ намарай уһалуури хэгдээ. 60 гектар сабшалан шулуу, модонһоо сэбэрлэгдээ. Мүнөө колхозой 10 луговод үбэлэй сагта тошон ехээр халяахын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ эхилэнхэй.

Газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һарын туршада тус колхоз сабшалан, тарялан дээрэ 3.500 тонно, харин ерэхэ хабартаа үшөө 4000 тонно наг шэбхэ зөөжэ, нилээд ехэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулхаар түсэблэнхэй.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

Яруунын аймаг.

ЗОРИЛГОЁО БЭЕЛҮҮЛБЭ

Партиин ээлжээтэ съездые угтуулан, үнеэн бүриһөө һү ехээр һаахын түлөө аймаг дотороо үүсхэл гаргаһан Талын гүүртын һаалишад хараалһан зорилгоёо уридшалан бэелүүлбэ. Тиигэжэ үнеэн бүриһөө дундазэргээр 1800 килограмм һү абаха уялгаяа 2000 килограммда хүргэхөөр шиидэһэн тус фермын коллектив үнеэн бүриһөө 2003 килограмм һү һаажа амжаба. Эндэ түрүү һаалишад Е. Осокина, П. Демин, А. Шехина, Н. Котовщикова, Т. Шехина гэгшэд жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүхэнһөө 2300—2500 килограмм һү абаа.

Дурсагдагша гүүртын коллектив һү һаалияа нёдондоной энэ үеынхиһөө 515 центнерээр дээшэлүүлбэ. Тиихэдэ олон һаалишад үнеэн бүриһөө 300—650 килограмм һү ехээр һаагаа.

Юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб аяар сентябрь һарада сүм дүүргэһэн Талын гүүртын һаалишад декабрь соо бүхыдөө 10—12 мянган килограмм һү абахаар шиидэнхэй ажаллажа байна.

И. ФЕДОРОВ.

Түнхэнэй аймаг, «Восточные Саяны» колхоз.

ТАРИЛГАДАА БЭЛДЭНЭ

Энэ жэл Хурамхаанай аймагай Һахалиин совхоздо овощ, хартаабхын баян ургаса абтаа юм. Тэрэшэлэн тус ажахы гүрэндэ хартаабха худалдаха түсэбөө 104,3 процент дүүргээ, овощ түсэбһөө 2,5 дахин ехээр худалдагдаа. Совхоз гүрэндэ хартаабха, овощ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб нилээд үлүүлэн дүүргээ.

Екатерина Закировна Колмаковагай хүтэлбэрилдэг звено амжалтануудые туйлаа. Звеногой гэшүүд гектар бүриһөө 365 центнер овощ хуряажа абаа, табан жэлэй туршада 2500 центнер овощ худалдаха түсэбөө 6.136 центнертэ хүргөө.

Ерэхэ жэл үшөө үндэр ургаса абахын түлөө совхозой овощ, хартаабха ургуулагшад эртээнһээ тэмсэжэ эхилбэ. Илангаяа газар һайжаруулха габшагай хоёр һарын туршада тэдэнэр ехэ юумэ хэхээр хараална.

Манай корр.

БУЛТАНАЙ ХЭРЭГ

Газарай үрэжэл һайжаруулха хэрэг — бултанай хэрэг гэжэ Прибайкалиин аймагай ажалшад тоолоно. Колхоз, совхозуудай таряашадта аймагай промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд тон ехэ туһаламжа үзүүлдэг юм.

«Зырянский» совхозой шефүүд болохо Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэд габшагай хоёр һарын эхилхын урда тээ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан юм. Тиихэдээ тус ажахын сабшалан, тарялан дээрэ 1.000 тонно шэбхэ гаргаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Декабриин нэгэнэй байдалаар эдэнэр 1250 тонно наг шэбхэ шэрэжэ тараагаа.

Жолоошод Л. Д. Лущиков, А. Г. Иванов гэгшэд энэ хэрэгтэ онсо шалгарба. Эдэнэрэй, сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнь оролдосотой, габшагай ажалай ашаар лэ иимэ ехэ үтэгжүүлгэ сабшалан болон тарялан дээрэ гаргагдаба бшуу.

Гадна Кикын оньһожоруулагдамал лесхозой хүдэлмэришэд 500 гаран тонно наг шэбхэ гаргаад байна.

А. КОЗИН.

ҮЕ САГАЙНГАА УРДА ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР

РСФСР-эй уран зохёолшодой IV съезд дүүрэбэ

Партиин болон арадай үехэ зорилго, хэрэгүүд, мүнөө үе сагай хүнэй ажабайдалай али бүхы талань уран зохёолшодой бүтээлнүүд соо харуулагдан харуулагдана гээшэ. Москвагай Союзуудай байшангай Колонно зал соо декабриин 17-до ажалаа үргэлжэлүүлһэн РСФСР-эй уран зохёолшодой IV съезд дээрэ үгэ хэлэһэн прозаигууд, поэдүүд, драматургууд, уран зохёол шүүмжэлэгшэд дээрэ хэлэгдэгшые батална.

Съездын делегадуудай хэлэһэн үгэнүүд имагтал [illegible] тоосоон бэшэ. Тэдээн мүнөө үеын литературын бүхы асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн хадана, арадай асари ехэ хэрэгүүдтэй нягта холбоотойгоор зүбшэгдэнэ. Тиихэдэ уран зохёолшын хараа бодол [illegible] асуудал сэхэ шууд табижа, тэрэнэй үе сагайнгаа ба арадайнгаа үмэнэ ехэ харюусалгатай байһан ушарые онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Совет хүнэй сэдьхэл бодолые, социалис ёһоной ажабайдалые үргэнөөр, үнэн зүбөөр харуулха шухала гэжэ съездын делегадууд тэмдэглэһэн байна. Уран зохёолшод ажабайдалай али бүхы хэрэгтэ эдэбхитэй хабаадахаһаа гадна, тэрэниие зохёон байгуулалсаха ёһотой гэжэ Анатолий Ананьев (Москва) заагаа. Энэ хэлэгшэм илангаяа залуу уран зохёолшодто хамаатай. Имагтал залуушуул мүнөө үеын тон шухала асуудалнуудые өөһэдынгөө зохёолнууд соо табиха ёһотой гэжэ тоолоноб.

Гайхамшаг ажабайдалтай хүнүүд хаанашье олон. Тэдэнтэй уулзалганууд завод, хүдөө нютагууд, шэнэ барилганууд дээрэ боложо үргэлжэлһөөр гэжэ Анатолий Сафронов (Москва) тэмдэглээ. Иимэ уулзалганууд гүн удха шанартай. Юуб гэхэдэ, уран зохёолшодой ниитэ политическэ ажалябуулгын эдэбхи үүсхэлэй ургаһые эли бодо харуулна бшуу.

Коммунизмын үндэр зорилго, суртал нэбтэрүүлхэ, мүнөө үеын баатар зоригто хүнүүдые магтан дуулаха, тэдэнэй сэдьхэлэй сэбэрые харуулха гээшэ мүнөө үеын литературын гол зорилго болоо гээд Даниил Гранин (Ленинград) заагаа.

Совет литература хадаа коммунис суртал бодолой литература мүн гэжэ үгэ хэлэгшэд нэгэн дуугаар, омогорхолтойгоор тэмдэглэһэн байна. Тиимэһээл совет литературын гол герой хадаа зохёон байгуулхы эрмэлзэл түгэс мүнөө үеын хүн, интернационализмын хараа бодолоор нэбтэрһэн совет хүн болоно. Иимэ совет литература, совет культура гээгдэнги бодол номнодог буржуазна түхэлэй культурые зүридэг байһаниинь гайхалтай бэшэ. Мүнөөнэй баруунай буржуазна культура хадаа һайн һайхан ерээдүйдэ этигэдэггүй, хүнэй хүсэ шадалые үнэтэй сэнтэйдэ бододоггүй байна гэжэ съездын трибуна дээрэһээ Юрий Бондарев (Москва) үнэн зүрхэнһөө мэдүүлээ.

Съезд дээрэ үгэ хэлэһэн Виктор Астафьев (Вологда), Флор Васильев (Ижевск), Сергей Викулов (Москва), Николай Дамдинов (Улаан-Үдэ), Валерий Дементьев (Москва), Евгений Долматовский (Москва), Юлия Друнина (Москва), Сергей Залыгин (Москва), Феликс Кузнецов (Москва), Михаил Луконин (Москва) ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Зоя Новожилова, Сергей Орлов (Ленинград), Владимир Попов (Москва), Николай Рогаль (Хабаровск), Виктор Розов (Москва), Лев Сорокин (Свердловск), Валентин Столяров (Йошкар-Ола), Антти Тимонен (Петрозаводк), Василий Федоров (Москва) гэгшэд Россин Федерациин аха дүү литературануудай бэе бэедээ нүлөөлэн хүгжэжэ байһан тухай, КПСС-эй XXV съездын үмэнэ тодорһон олон янза зохёохы асуудалнууд, түсэбүүд, хараа бодолнууд тухайдаа тодорхойгоор тогтоһон байна.

Совет Россин уран зохёолшод КПСС-эй XXV съездые зохёохы хүсэлэл эрмэлзэлэйнгээ охин соо угтажа байна гэжэ Сергей Михалков түгэсхэлэй үгэ соогоо мэдүүлээ. Олон миллион совет ажалшадтай хамта уран зохёолшод Коммунис партияа, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые тойрон нягтаар жагсана.

Съездэ хабаадагшад тус хай тогтоол батлан абаа.

Съезд дээрэ РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной хүтэлбэрилхы органууд ба уран зохёолшодой Бүхэсоюзна VI съездын делегадууд һунгагдаа.

(ТАСС).

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМЫН хэлбэришэгүй гол ёһонуудаар

ГАВАНА. (ТАСС-ай тусхай корр.). Революционно Эхэ оронойнгоо түүхэдэхи политическэ шухала ушар хэрэг — Кубын Коммунис партиин I съездэ Гаваныг хүн зон, Кубын бүхы арад зондол адли, энэ жэлдэ эдэбхитэйгээр бэлдэһэн байна. Эдэнэр ажалайнгаа бүхы уялгануудые амжалтатайгаар дүүргээ, үлүүлэн дүүргээ, айлшадые халуунаар угтахын тула түрэл хотоёо улам болбосон һайхан болгоо. Тиин мүнөө съездын делегадуудые, аха дүү Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдые халуун дулаанаар, үнэн зүрхэнһөө угтаба. Гаваныг үйлсэ гудамжанууд һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Кубын революциин туйлалтануудай выставкын съездын урда тээхэнэ нээгдэһэн хотын түбэй үйлсэнүүдэй нэгэндэ илангаяа хүн зон олон.

Выставкын нээгдэхын урда тээхэнэ тэрэнэй гол павильон Кубын Республикын ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй байгаа. Кубын Компартиин I съездын делегадууд эндэ сугларба. Эдэнэртэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци халуунаар амаршалан угтаа. М. А. Суслов баярай митинг дээрэ үгэ хэлэбэ. Сугларагшадта хандан, тэрэ иигэжэ хэлээ: Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй даалгабари дүүргэжэ, Кубын Коммунис партиин түүхэтэ I съездэ дурасхаалта бэлэг — совет элитэ ехэ уран зурааша Мухинагай бүтээһэн хүдэлмэришэн ба эхэнэр колхознигой скульптурые дамжуулан барюулха зол хубиин намда тудаһандань ехээр баярланаб. Гоё һайханаар бүтээгдэһэн энэ скульптура мүнөө үедэхи эгээл түрүү ниитын байгуулалтын — социализмын үндэһэ һуури болохо хүдэлмэришэн ангиин ба ажалша таряашадай бата холбоотой байһые элирхэйлэн харуулна. Энэ бэлэг Советскэ Союзай Коммунис партиин ба Кубын Коммунис партиин, манай арадуудай, манай оронуудай эбдэршэгүй нэгэдэлэй, бата хани барисаанай марксизм-ленинизмын хэлбэришэгүй гол ёһонуудта үндэһэлдэг байһанай һүлдэ болог лэ.

Кубын КП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Гильермо Гарсиа Фриа харюугай үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй Центральна Комитедэй бэлэгэй түлөө Кубын Коммунис партиин ба Кубын бүхы арадай үмэнэһөө халуун баяр баясхалан хүргэбэ.

Мухинагай бүтээһэн скульптура выставкын гол павильондо табигдаба.

Советскэ Союзай Коммунис партиин делегациин ябаһан лэ газарта Кубын ажалшад эдэниие үнэн зүрхэнһөө, аха дүү ёһоор амаршалан угтана.

КОМСОМОЛОЙ ОБЛАСТНОЙ XXVIII КОНФЕРЕНЦИ МҮНӨӨДЭР НЭЭГДЭХЭНЬ

ДЕПУТАТ, ДЕЛЕГАТ

2167 центнер. Эды шэнээн һүн комсомол басаган А. Петровагай гараар 4 жэл 11 һара соо һаагдаа. Энээниинь 96 автомашинада тээжэ абаашаха хэрэгтэй. Ехэ гээшэ гү, али бага гү? Нэгэ жэшээ дурдая.

4500 хүнэй ажаһуудаг Мухар-Шэбэр тосхондо үдэр бүри 15 центнер һүн наймаалагдадаг. Тиимэ болохолоороо «Забайкалец» совхозой залуу һаалишан Анна Матвеевнагай һааһан һүөөр аймагай түбтэ ажаһуугшадые табан һара соо хангажа болоно.

Анна Петровагай ажалай намтар юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлһээ эхитэй. Нютагтаа арбан класс дүүргээд, совхозойнгоо түбэй фермэдэ һаалишанаар ажаллажа эхилһэн юм. Коммунис ажалай ударник, республикынгаа засаг түрын дээдын зургаанай депутат, ВЛКСМ-эй обкомой, райкомой гэшүүн Анна Петрова хамта ажалладаг үетэн нүхэдһөө онсо илгардаггүй. Ходол хүхюун ябадаг, хатар зугаа, кино, наадаанһаа гээгдэдэггүй, клубай уран һайханай бүлгэмэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Гадна, арадай түлөөлэгшэ һэн тула һунгагшадайнгаа этигэл найдабари харюулха талаар горитой ажал ябуулдаг.

Анна угай һаалишан бэшэ. Айлай дүрбэн басаган, дүрбэн хүбүүн. Басагад соонһоо эгээл одхониинь. Тиихэдээ гансаараа һаалишанай мэргэжэл шэлэнхэй.

— Багаһаа хойшо малда дуратайб. Эреэгшэнээ һааха гэжэ эгэшэнэрһээ түрүүлэн бодохые яһалашье оролдогшо һэм. 8-дахи класста һуража байхадаа, үбэлэй, зунай амаралтын үдэрнүүдтэ һаалишадта туһалхаш. Хэн нэгэнэй амаралтада гарахада, орондонь хүдэлхэш. Тиигэжэл ажалда дуршөөб, һаалишанай мэргэжэл шэлээб,— гээд Анна хөөрэнэ.

Анна Петровагай ажаллажа байһые хараһайт. Хүдэлсэ бүхэниинь ондоохон, өөрын тусгаар маягтай, онол шадабаритай. Яараһан, тэбдэһэн тэмдэг үзэгдэхэгүй. Зөөлэншье, хатуушье хүхэтэй үнеэд байг хамаагүй, амһарта руу һүн гээшэ нэгэ жэгдээр хүүсэ гоожохо. Үнеэн бүхэниинь өөрын нэрэтэй. Һаалгуулха ээлжээгээ мэдэһэндэл зогсодог. Номгохонууд, хайража, хабиганажа байдаггүй.

Һаалишанаар ажаллажа эхилхэдээ, түрүүшынгээ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2120 килограмм һү һааһан байбал, мүнөө 3500 килограммда хүргэхэ гэһэн социалис уялгаяа Анна басаган амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. «Энэмни партиин нээгдэхээ байгаа XXV съездэ бариха бэлэгни болохо юм, — гээд залуу һаалишан омогорхолтойгоор мэдүүлнэ. Анна хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэхэл байха гээд найдахаар.

Ажалдаа ямар арга хэрэглэжэ, богонихон болзор соо иимэ бэрхэ һаалишан боложо шадаа гээшэбта гэжэ Анна Матвеевнаһаа асуубабди. Тиихэдэмнай тэрэ ингэжэ харюусаа:

— Минии ажалда өөрын онсо нюуса, шэнэ онол арга гэжэ үгыл даа. Һаалишанай хүшэр мэргэжэл шудалжа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараха хэрэгтэмни фермын эбтэй коллектив, үнинэй һаалишан, минии багша Анастасия Еремеевна туһалаа.

Сагые ахиһан залуу һаалишан Анна Петрова комсомолой областной конференцидэ хоёрдохёо хабаадахань.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. М. Петрова.

АВТОРАЙ фото.

ЖОЛООДОГШО

Урданай машинистнүүдэй ажал ямар байһаниие мэдэхэшьегүй һаа, ном соо уншаһанһаа, наһажаал зоной хөөрэлһөөшье уламжалан, эхэды шэнээн хүшэр хүндэ байһыень дутархыегүйшье һаань мэдэхэб гэжэ һанагшаб. Затагар хара паровозой хүндөөр уухилан ябахые харахада, үзэгдөө, харагдаагүй арьяатан түмэр харгы дээгүүр мүлхижэ ябаһандал үзэгдэхэ. Машинистнүүд ехэ хал зара затагарнууд болоһоной хойно нүүрэнь харагдагша һэн.

Утын харгыда ябахадаа шулуу нүүрэнь топко руу хаяжа, энэ томо машиные ябуулдаг байһан ааб даа. Харин мүнөө үеын электровозууд абаад үзыт даа. Ухаалха, аахилхашьегүй, юрэл мөөрнүүдынь нэгэ жэгдээр түбэрэн, хонгёо хоолойгоор дохёо үгэхэнь урматай...

Бүри багахан байхадаа Николай Трофимов түмэр харгын хажуугаар наадаха ехэ дуратай байһан юм. Тиихэдээ ойгуурнь гараһан паровозуудай сонходо зогсоһон машинистнүүдтэ яһалахаанаршье атаархадаг бэлэй. «Хэн болохобши?» —гэжэ багшанарайнгаа, гэртэхинэйнгээ һураа һаань, «Машинист болохоб»—гэдэг байһан юм.

Бага наһанай дэмбэрэл һайхан һанал, эрмэлзэлэй хүсэн ехэ даа. Һургуулида һуража байхадаа, Коля хүбүүнэй оньһон технихэдэ тон дуратай байһанень багшанар гансата өөбэрөо. Сагаахан шарайтай, һолоомон мэтэ сагаан шаргал үһэтэй хүбүүхэн һургуулиин мастерской багаар ходо эрьелдэхэ. Һудалдаһан физикэ үзэдэг болохоор, үзэһэн материалаа хэрэгтээ хэрэглэжэ, элдэб туршалгануудые бултанаа бэрхээр хэжэ шадаха болоһон юм.

Николай Трофимов һургуулиа дүүргэмсэһөө 13-дахи ГПТУ-да һураха эхилбэ. Тэндэ машинистын туһалагшанарые бэлдэдэг байгаа. Хоёр жэлэй хугасаа соо эндэ һураха зуураа, Николай эрхим һурагшанарай тоодо ходо оролсоно. Гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, магтаал, һайшаалда саг үргэлжэ хүртэдэг байһан юм.

Училищиие дүүргээд, тэрэ локомотивна депогой ашаалалгын цехтэ хүдэлжэ эхилбэ. Тиигээд лэ түрүүшынгээ рейстэ гарахадаа наһалайнгаа үнэн дээрээ бэелһэндэ этигээ бэлэй.

Удаань Совет Армиин уялгата албанда татагдаба. 1970 ондо хабар түрэл коллективтээ бусажа, хуушан ажалдаа ороһон байгаа. Ашаалалгын цехэй залуу хүдэлмэришэдэй дунда онсо шалгаран Николай Трофимовые машинистнүүдэй курсада эльгээхэдэнь, тэрэ ямараар баярлаа гэшэб һэн.

— Машинистын ажал ехэ харюусалгатай, гүрэн түрын удха шанартай хэрэг,—гээд, Николай хөөрэнэ.— Туһалагшаар хүдэлжэ байхадаа электровозой сонхын саана харагдаһан байгаалиин үзэсхэлэн һайхание өөбэрхо, һайшааха забтай, сулоо гэшэгшээр лэ ябагдадаг байһан гээшэ ха. Аха нүхэрэй, машинистын хажуудашни ябахадань тиимэ байгаа гээшэ. Харин мүнөө харгыгаа хараад лэ, хаана удаарха, хаана түргэнөөр ябаха байха гээ бодоно, замай тон һайнаар мэдэдэг болохын тулада бүхы годирото-бэдиргэтыень, гүбээ толгойнуудыень үзэсхэлэн таблица мэтээр ухаандаа хадууха абахые оролдохо хэрэгтэй.

Залуу хүбүүнэй машинист болоод байхада, цехэйнь комсомолой эхин организацинга секретараар һунгаба. «Ходо рейстэ ябадаг, сулоогүй байдагшье һаа, Николай комсомолой хүдэлмэрие саг болзор соонь хэһэн лэ байдаг. Эрхим комсомолшуудаймнай нэгэн»,—гэжэ локомотивна депогой комсомолой организацин секретарь Владимир Мирошниченко хэлэһэн.

Цехэй 156 комсомолшуудай зуу гарангинь коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ хабаадалсана. Ажалда түрүү, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэй хүнүүд эндэ байха олон. Тэдэнэй нэгэн залуу машинист Владимир Голяк. Тэрэ Улаан-Удын түмэр замай техникум 1966 ондо дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр зургаан жэл соо машинистын туһалагшаар хүдэлһэн юм. Тиигээд 1972 онһоо хойшо машинистээр ажаллана.

Ашаа зөөхэ табан жэлэйнгээ түсэб байгша оной декабрьһээ урда табяад, тэрэ габшагайгаар ажаллана.

Локомотивна депогой ашаалалгын цехэй түрүү машинист Николай Трофимовай бүтээхэ ехэ ажал, ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байдалые харадаа абажа, «Табан жэлэй залуу гвардеец» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэ гэһэн шиидхэбэри ВЛКСМ-эй ЦК абаа. Саашадашье амжалтатай, зол жаргалтай ябыш даа, Николай Трофимов!

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү машинист Н. Трофимов.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

„Эхэ орон, парти залуу үетэндөө найдана, тиин ямаршье хэрэг комсомолдо зоримгойгоор даалгажа болохо гээд ажабайдал элирхэйлэн харуулна“.

(КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ВЛКСМ-эй XVII съезд дээрэ хэлэһэн үгэһөө).

Комсомол хүбүүн Сергей Лобановай Сэлэнгын целлюлозо-картонно комбинадай түбэй-механическа цехтэ хүдэлжэ эхилһэнһээнь хойшо табан жэл үнгэрөө.

Энэ үе соо залуу хүбүүн ажалша бүхэриг, дааһан хэрэгтээ анхарал оролдосотой байжа, токариин мэргэжэл шудалаад, дүрбэдэхи разрядтай болонхой. Тэрэ коммунис ажалай ударник, профсоюзай цехэй комитедэй гэшүүн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Лобанов.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ПРИБОР БҮТЭЭГШЭДЭЙ ҮҮСХЭЛ ДЭЛГЭРҮҮЛХЭ

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын зоводой коллектив юһэдэхи табан жэл соо горитой амжалтануудые туйлаа. Үшөө 1975 оной июль соо бүхы технико-экономическа баримтануудаараа табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ, продукци гаргалгынгаа хэмжээе 2,5 дахин дээшэлүүлһэн юм.

Иимэ ехэ амжалтануудта заводто хүдэлжэ байһан залуу үетэнэй оруулһан горитой хубита бии гээд тэмдэглэмээр. Заводто ажаллажа байһан хүдэлмэришэдэй далан процентнь залуушуул ха юм.

Байгша оной октябриин 29-нэй байдалаар 402 залуу хүбүүд, басагад хубиингаа түгэсхэхы жэлэй түсэбүүдые дүүргээ, комсомол-залуушуулай 33 коллектив арбадахи табан жэлэй тоосоондо ороо. 1975 оной турша соо 1.099 залуу хүдэлмэришэд мэргэжэлээ дээшэлүүлээ. 199 хүн хоёрдохи мэргэжэлээ шудалаа. Гадна, энэ үе соо эрхим мэргэжэлтэдые элирүүлхэ зорилготойгоор 51 конкурс эмхидхэгдэжэ, 690 залуу хүдэлмэришэн хабаадаһан байна.

Заводой комсомолой комитет, залуу мэргэжэлтэдэй совет, «Комсомолой прожекторэй» штаб хүдэлмэреэ зэргэ ябуулна. Тиихэдээ гаргагдажа байһан продукциин шанарые саашадань һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. «Гаргагдажа байһан продукциин шанарые комсомолой хиналта доро абая!» гэһэн уряа доро ябуулагдаха энэ хүдэлмэриин түсэб табигдаад, амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ.

Үйлэдбэриин тон шухала участогуудта хүдэлжэ байһан комсомол-залуушуулай 101 бригадын дунда «Эрхим шанарай бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар нэн түрүүн ехэ хэмжээнэй ажал ябуулга бэелүүлэгдээ һэн. Тиихэдээ адлирхуу ажал хэдэг бригадануудые хоорондонь мүрысүүлхые яһала оролдогдоһон байна. Иигээд байхадаа мүрысэгшэд бэе бэеынгээ тарааһан продукциин шанар саг үргэлжэ шалгадаг, элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууд тэрэ дары усадхагдадаг болоһон гэжэ онсо тэмдэглэмээр.

Гадна, нэгэ зүйлэй продукци хабсаргалгын элдэб ажал удаа дараалан хэдэг бригадануудай дунда мүн лэ мүрысөөн эмхидхэгдээ. Хамта дээрээ комсомол-залуушуулай 62 бригада, мастерска участок социалис мүрысөөнэй 41 хэлсээ баталанхай.

Энэ ушарта нэгэ онсо юумэн бии. Юуб гэхэдэ, иимэ бригадануудай хэһэн юумэниинь мүрысэдэг коллективтэнь үгтэжэ, тус зүйл бэлэн болгогдоно. Үгы гэбэл, дам саашань дамжуулагдана. Тиимэһээ эдэ бариганануд бэе бэеынгээ урда шанарай талаар тон ехэ эрилтэ табилсадаг болоно. Ямар нэгэ бригадын муугаар хүдэлөө һаань, бусадай ажал баһал урагшагүйдэхэеэ һанаха ха юм.

Иимэ бригаданууд болон участогуудые эмхидхэн бии болгохо, хоорондонь дэлгэрһэн мүрысөөе аша үрэ ехэтэй байхаар ударидаха зорилготой заводой штаб тус предприятида бии. Энэ штаб заводой директитэй, парткомтой, ахамад инженер болон хинагшын албануудтай нягта холбоо барисаатайгаар хүдэлнэ.

Тус штаб продукциин шанар саашадань һайжаруулха талаар залуушуулай оруулһан дурадхал болон ажаглалтануудые согсолжо, шэнжэлжэ үзөөд, энээнһээ үндэһэлэн саг дары ябуулагдаха хүдэлмэриин түсэб зохёодог. Тиигээд тэрэнээ дирекциин үзэмжэдэ табижа баталуулна.

Жэшээлхэдэ, байгша оной турша соо комсомолшууд болон залуушуулай оруулһан 200 гаран үнэтэ дурадхал һайшаагдажа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн юм.

Гадна, техническэ талааранаа тон орёо, ехэ алмалта, арьбалалта асармаар дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэмжээ ябуулгануудай тусхай түсэб мүн лэ табигдажа, заводой дирекциин заседани дээрэ баталагдаа һэн.

Энээндэ хабаатай нэгэ жэшээ дурдая. В. М. Апенькын ударидадаг комсомол-залуушуулай бригадын гэшүүд токарна автомадуудые «автостоптой» болгохо, шпиндельнэ бүһэнүүдые оёлгын технологи хубилгаха, машинын тоһоной сэсэрхэгүйн тулада автомат-станогуудые тусхай халхабшаар бүглэхэ дурадхалнуудые оруулаа. Эдэниие бэелүүлхэ зорилготой хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Хамта дээрэнь хэлэхэ болоо һаа, иимэ дурадхалнуудай жаран процентнь үйлэдбэридэ хэрэглэгдээ. Харин Апенькын бригада эдэ мэтын хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар гаргаһан продукциингаа 99,4 процентыень эрхим шанартайгаар тушаадаг боложо, голодоһо гаргаха ушарнууд гурба дахин үсөөрбэ. Гадна, гансал продукциин шанар һайжаруулһанай ашаар даабариһаа гадуур 583 түхэригэй продукци гаргагдаа юм.

Имагтал «Эрхим шанарай бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ, хоорондоо мүрысэжэ байһан бригадануудай ажалынь гаргаһан продукциинь шанар эрид һайжарна гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй байна. Зарбаев, Рычкова, Цыганков, Филиппова, Потокина гэгшэдэй даадаг бригаданудай гэшүүд хоорондоо мүрысэхэ гэһэн хэлсээ баталһаар жэл үлүүтэй болобо. Энэ хугасаа соо тус коллективүүдэй хүдэлмэри эрид һайжараа.

Жэшээ болгон, Рычковагай бригадые абаад харая. 1975 оной гурбадахи квартал соо энэ бригадын продукциин шанарай талаар нэгэшье гомдол ороогүй. Гансал эрхим шанартай продукци гаргалгань 0,4 процентээр дээшэлээ. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур 520 түхэригэй элдэб зүйл гаргагдаа һэн.

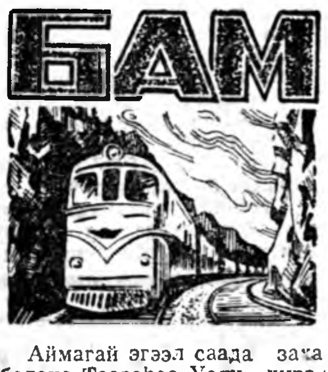
Бригада болон участогуудта дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүнгүүд һара, квартал бүхэндэ гаргагдана. Энэ хэрэг эрхилхэ тусхай комисси заводтонь бии болгогдонхой. ВЛКСМ-эй заводой комитет болон ахамад хинагшын албанай түлөөлэгшэд, арадай хинагшад, комсомол-залуушуулай бригадануудые хүтэлбэрилэгшэд, мастернууд энэ комиссиин бүридэлдэ ородог юм.

Коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөнһөө гадна, хубиингаа мүрысөөн дэлгэрэнхэй. «Гансал эрхим шанартай продукци гаргая!» гэһэн Пётр Бусовиковой үүсхэлые 910 залуу хүдэлмэришэн дэмжээ. Эдэнэрэй 60-ниинь лэ 1974 ондо өөрын шанарай тамгатай болоһон һаа, мүнөө 361 хүн иимэ хүндэдэ хүртэнхэй байна.

Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводто тус мүрысөөн улам үргэдэжэ, бүри аша үрэ ехэтэй болоно. Тиимэһээ энэ хүдэлөөе республикынгаа бусад промышленна предприятинуудта саашадань тараан дэлгэрүүлхэ гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ һанагдана.

Нарин сэмбын, мяха-консервын комбинадуудта энэ хэрэгэй эхин табигдаа. Гэбэшье энээндэ бүри ехэ анхарал хандуулжа, прибор бүтээгшэдэй дүй дүршэл үргэнөөр тарааха талаар горитой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Б. БАЛБАРОВ,
ВЛКСМ-эй обкомой инструктор.

БАМ ТҮРҮҮШЫН ЖЭЛ

Аймагай эгээл саада захa болохо Таазаһаа Уоян хүрэтэр нэмжыһэн тайга, сапан дуулгата шобхо үндэр хада хабсагайн дундуур, хүнэй ябахын аргагүй бүтүү шэдхэ шэрэнги соогуур автомашинын дардам харгы һэтэ бариха байһан БАМ-ай барилгашадай эндэ ерэжэ, түрүүшын майхан татажа байрлаһаар эгсэ жэл үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо оньһожоруулагдамал 138, 139, 140, 146-дахи колоннын хүдэлмэришэд, трактористнууд, экскаваторщигууд, автомашинын жолоошод горитой хүдэлмэри хэжэ, 220 километрэй зайда үбэлэй түрүүшын харгы татаһан байна. Тиихэдэ барилга-хабсаралтын 572-дохи поездын барилгашад БАМ-ай хүдэлмэришэдэй байха олон гэр, столово, хамтын байра бодхоогоо. Гадна, тоннель малтадаг 11-дэхи отрядай участогай, «Главтрансвзрывпромой» 8-дахи участогай болон һая эмхидхэгдэжэ байһан оньһожоруулагдамал 161-дэхи колоннын хүдэлмэришэдэй хэһэн ажалай дүн онсо тэмдэглэмээр. Мүн хүүргэ баридаг 34-дэхи отрядай хүдэлмэришэд богони хугасаа соо гол, горхон дээгүүр табан ехэ хүүргэ барижа, ашаглалгада тушааһан байна.

Жэшээлбэл, хүүргэ баридаг дурсагдагша отряд Ботолло, Үмхэй гэжэ газарнуудаар Баргажан гол дээгүүр, Ягдагта Улагана гэжэ голые хүндэлэн томо хүүргэ баригдажа, Баргажан голой урда бэеэр татагдаһан шэнэ харгытай баригдажа байгаа Тааза-Уоян гэһэн харгые холбохо юм.

Оньһожоруулагдамал отрядуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ 139, 140, 146-дахи колоннонууд хараалагдаһан даабаряа сүм дүүргэжэ, онсо шалгарна. Гансахан жэлэй туршада дурсагдагша поезд, отряд, участок, колоннонууд харгы дээрэ 1786 мянган кубометр шорой адхажа, бүхы харгынгаа 114 километрые ашаглалгада тушаагаад, байрын гэр, столово, магазин, склад олоор баряа тэхэ гү, али 9178 мянган түхэригэй ажал хэһэн байна. Гансахан Уланхаанда барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын участок магазинай, 75 хүнэй һууритай столовын байшан, эдеэ хоолой склад, сүүдхын 3 тонно хилээмэ бариха пекарни, 150 тонно багтаамжатай овощ хадагалха склад, бүхыдөө 1500 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр, горхон дээгүүр 10 гаран хүүргэ барижа үрдиһэн байна.

Харгы дээрэ элһэ шорой адхаха даабаряа 151 процент дүүргэһэн оньһожоруулагдамал 146-дахи колоннын экскаваторай машинист А. Соловей, Н. Худяков гэгшэд түсэбөө 163—194 процент бэелүүлжэ, онсо шалгарна. Иимэ түрүүшүүл бусадшье колонно, отряд, поезд, участогуудта олон юм.

Хүнэй ябаагүй гүн тайгын дундуур дардам харгы бариха тээшэ амар хэрэг бэшэ. Агууехэ барилгада хабаадалсахаяа ороной зүг бүхэнһөө ерэһэн залуушуулай урда нилээд бэрхэшээлнүүд ушараа. Нэн түрүүлэн хүнэй ябагааршье гаталхын аргагүй эгсэ хабсагай, гүн ехэ жалга, намаг налхи, орьёторьё хүһөө шулуун барилгашадта нилээд һаад ушаруулаа. Заримдаа майхан гэрээ табиха жэгдэ газаршье олдогшогүй бэлэй. Теэд хэды иимэ хүшэр хүндэшье һаань, комсомол хүбүүд, басагад абаһаар хүдэлмэришэдэй байха гэрнүүдые, столово, хамтын байра, эдеэ хоолой складуудые бодхоожо захалаа. Удаань хүжэ нэмжыһэн ой тайга соогуур харгы татагдаха газар сэбэрлээд, элһэлиг шорой адхажа, үбэлэй түрүүшын харгы һэтэлэн гаргаа юм. Эгээл энэ үедэ автомашина болон бусад машина, техникэнь түхэреэн сүүдхын туршада таһалгаряагүй хүдэлгэгдэһэн байна. Ушар иимэһээ үбэлэй янгинама хүйтэндэ автомашина, трактор, экскаваторнуудайнь мотоорой тоһон хүрэшэхэ байгаа ха юм.

— Энэ үнгэрһэн жэлэй туршада бидэ нэн түрүүлэн материально-техническэ үндэһэ һууриияа байгуулһан байнабди. Тиихэдэ Үмхэйдэ автомашинын дулаалагдаһан гараж баригдаа. Мүн байрын майхан гэрнүүд бодхоогдоо бэлэй. Мүнөө колоннымнай 50 гаран хүдэлмэришэн 81-дэхи километртэ харгы барижа байна. Энэ участок нилээд хүшэр, далайн нюрууһаа 870 метр үндэртэ оршодог юм. Тиихэдэ 70 гаран хүдэлмэришэмнай 130-дахи километртэ, түргэн урасхалта Тунгалаг голой эрьедэ түбхинэнхэй ажаллана. Манай хажуудахана 137-дохи километртэ оньһожоруулагдамал 138, 140, 146-дахи колоннонуудай хүдэлмэришэд байрланхай, — гээд оньһожоруулагдамал 139-дэхи колоннын начальник Пётр Николаевич Бриль тайлбарилан хөөрөө һэн.

Дурсагдагша оньһожоруулагдамал колоннонуудай барилгашад Ягдагһаа 137-дохи километр хүрэтэр харгы татаха даабаряа сағ болзортонь — октябриин 26-да сүм дүүргэжэ амжаба. Тиихэдэ хабарһаа намар болотор Улан, Баргажан голнууд дээгүүр томо хүүргэ баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа. Мүнөө бүхы барилгашад үбэлэйнгөө хүдэлмэридэ бэлэдхэл хэжэ дүүргээд, урид татагдаһан харгы дээрэ шорой зөөжэ, нягтаруулан жэгдэлнэ.

— Хада хабсагайн дундуур, ой тайга соогуур татагдаһан энэ харгы Таазаһаа улам саашалха бүреэ намаг налхи соогуур һэтэ гаранхай. Тиимэһээ үбэлдөө адхагдажа жэгдэлэгдэһэн шулуу шоройнь зундаа намагай гэдэһэдэ шэнгэшоо. Ингэжэ барилгашад энэ харгы дээрэ хэм хэмжүүргүй ехэ шорой адхажа жэгдэлхэ юм.

— Мүнөө бригададамнай 280 хүн ажаллана. Олонхинь иимэ ехэ барилгада хабаадалсажа дуршэнхэйнүүд юм. Жэшээлбэл, «Запбамстрой» трестын диспетчер Д. М. Иголкин РСФСР-эй габьята барилгашанай нэрэ зэргэтэй. Тиихэдэ бульдозеристнүүд В. Додонов, В. Первалов, экскаваторщигууд С. Гуслы, В. Добонов, слесарь А. Вортицов, жолоошод Ф. Баташов, В. Мобян гэгшэд харюусалгата ажалаа һайн шанартайгаар хэдэг, даабаряа 115 процент дүүргэжэ, нүхэдэйнгөө дунда хододоо магтаалтай ябадаг юм. Бидэнэй ажал нилээд хүшэр ааб даа. Энэ харгы татахадамнай захагүй олон гол горход, зариманиинь үбэлдөөшье хүрэдэггүй, ходол тошонтожо, харгыемнай хаажа байдаг булагууд ушараа. Түрүүшынгээ жэлдэ эдэ бүгэдые дабаабди. Тиимэл хадаа бидэ мүнөөшье жэлдэ түхашаралтагүй ажаллахал байхабди, — гэжэ Пётр Николаевич мэдүүлээ һэн.

Харгы баригшадай ажал ехэ даа. Эдэ барилгашадай урдаһаа — Кумора, Уоян тээһээ баһал нүгөөдэ колоннын хүдэлмэришэд харгы дээрэ шорой адхан жэгдэлжэ байна. Ингэжэ эдэ колоннонууд ажалаа дүүргээд, бүхы харгыгаа ашаглалгада тушаахадаа, Хойто Муя хада түнхижэ, тоннель гаргаха участок хүрэтэр баһал харгы барилсаха түсэбтэй. Тиихэдэ зарим барилгашадынь түмэр замай харгы барилгада хабаадалсаха хараатай.

Богонёор хэлэхэдэ, БАМ-ай барилгашадай хэхэ ажал түрүүшын жэлэйхиһээ бүри харюусалгатай, ехэшье байхаһаа гадна, бэрхэтэй, хүшэршье байжа магадгүй. Тиимэһээ эрэлхэг зоригтой эдэ хүбүүд, басагад мүнөө түгэсхэхы жэлээ амжалтатайгаар эсэслээд, партиингаа ээлжээтэ съездые ажалай шэнэ илалтаар угтахын түлөө бии хүсэеэ зориулан ажаллана.

Г. БАДМАЕВ,
Вл. ЖИГЖИТОВ.
Хурамхаанай аймаг.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДТА

РСФСР.

БАМ-дахи КОМБИНАТ

Байгал-Амарай түмэр замай индустриин шухала барилгануудай нэгэн—модо болбосоруулдаг комбинадай барилга Усть-Кутда, Ленэ мүрэнэй эрье дээрэ, эхилбэ. Энэ комбинат жэл бүри 300 мянган кубометр модо болбосоруулжа, БАМ-ай станцинуудта, һуурин тосхонуудта хэрэгтэй хюрөөдэмэл зүйлнүүдые, хабсаргагдамал гэр байшангуудай ханануудые, модон хабтагайнуудые бүтээн гаргаха байна.

Комбинат барихын тула барилга-хабсаралгын шэнэ поезд «Ангарстрой» управлениин дэргэдэ байгуулагдаа. Комсомолой путевкоор Украинаһаа БАМ-да ерэһэн залуушуул энэ поездэдо ажаллаха юм.

УКРАИНА:

ГРЭС ШЭНЭЭР МҮНДЭЛБЭ

Зуевска ГРЭС-2 Донецкэ областьдо баригдажа эхилбэ.

ГОЭЛРО-гой түсэбэй ёһоор, эндэ, Донбассай түбтэ, ЗуГРЭС бодхоогдоһон байгаа. Мүнөө тэрэ өөрынгөө үүргэ дүүргэжэ хуушархадаа, задалагдаба. Ууралаар хүдэлдэг шэнэ станци хуушанһаа найма дахин «хүсэтэй» гэхэ гү, али проектнэ хүсэниинь 2 миллион 400 мянган киловатт болохо байна.

ЗуГРЭС-2 Донецк, Макеевкэ болон Донбассай бэшэшье промышленна түб газарнуудые зайн галаар найдамтай хангаха арга олгохо байна.

КАЗАХСТАН:

МАНГЫШЛАГАЙ ХИМИИН ГИГАНТ

Химиин гигант—пластмассын заводой һуури Мангышлагта табигдаба. Хахад аралай баялигые бүхыдэнь ашаглахаар хараалагдаһан тус предприяти Советскэ Союзда хүдэлжэ байһан иимэ заводуудые бултыень хамтаруулһанда орхoдоо хоёр дахин ехэ продукци бүтээн гаргаха байна. 1978 ондо түрүүшын ээлжээнэй ашаглалгада үгтэхэдэ, оромнай жэлдээ хэдэн зуу мянган тонно полистирол абадаг болохо юм.

Казахай газ буйлуулдаг болон бэшэшье заводуудай гаргаһан түүхэй эдээр химиин гигант хүдэлхөөр хараалагдана.

ЛАТВИ:

СИНТЕТИКЭ МЕЛИОРАЦИДА ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

Латвиин Цесисе хотын шэнэ цех мелиораторнуудай эрилтэ хэрэглэмжые хангахын тула түрүүшын продукци үгэжэ эхилбэ. Эндэ синтетическэ утаһаар хилэншүү нягта «бүд» нэхэнэ. Энэ бүдые янза бүриин үргэнтэйгөөр таһа хайшалһан зуруудуудые газар малтадаг машинанууд нүхэн соо ябталаад, дренажна хоолой-соргонуудые хушадаг. Бур лайда баригдахаһаань хоолойнуудые хамгаалхын тула анхандаа хэрэглэгдэдэг байһан хүбхэн, торф гэхэ мэтэ байгаалиин материалнуудые синтетическэ иимэ «дэгэл» һэлгэнэ. Энэ бүд ехэ хүйтэндэ, шииг нойтондо муудадаггүй, мэрээшэ амитадта, бактеринүүдтэ эдигдэдэггүй бүхэ бата байдаг.

Газарай үрэжэл һайжаруулгада хэмэл материалнуудые хэрэглэхэ асуудалнуудые Латвиин мэргэжэлтэд СЭВ-эй зохёоһон программын ёһоор, ГДР-эй эрдэмтэдтэй хани барисаатайгаар шэнжэлэн үзэнэ.

УЗБЕКИСТАН.

РАПС—ЭДИ ШЭДИТЭИ ҮБҺЭН

Наманганска областиин Ленинэй нэрэмжэтэ совхоз рапс ургамалай үрэһэ худалдажа, 150 мянган түхэригэй олзо оруулаа. Тэжээлэй энэ ургамал бэшэ ондоошье аша туһа асарһан байха юм. Орой намартаа, эртэ хабартаа ногоон үбһые нэмэлтэ тэжээл болгон малда эдюулхэдэ, үнеэдэй ашаг шэмэ дээшэлнэ. Рапсые севооборотдо хэрэглэхэдэ, һайн шанартай байһанаа харуулаа. Хлопчатнигай ургаса дээшэлһэн, газарай хүрьһэн һайжарһан байха юм.

Тус ажахы Ферганагай нуга талада эгээн түрүүлэн рапсые ехээр ургуулжа эхилээ һэн. Дунда Азиин ургамал хамгаалха эрдэм-шэнжэлгын институдай эрдэмтэд тарьяашадта туһаламжа үзүүлбэ. Түрүүшын туршалга һайн үрэ дүн үгөө.

Байгша ондо совхоз эди шэдитэй энэ ургамалые 50 гектар талмайда таряа һэн. Узбекистанай болон Казахстанай ажахынууд 30 тонно үрэһэ эндэһээ худалдажа абаһан байна.

БЕЛОРУССИ:

ЦЕХҺЭЭ СЦЕНЭ ДЭЭРЭ

Минскын автозаводойхид булад хайлуулагшадай халуун дүлэндэ дүрэжэ хүрилшэһэн шэг шарайе цех соо бэшэ, харин соёлойнгоо шэнэ ордоной сценэ дээрэ хараһан байна. Арадай театр Г. Бокаревой пьесээр табигдаһан «Булад хайлуулагшад» гэжэ зүжэгэй премьерые эндэ харуулаа.

Зүжэг соо дурдагдаһан асуудалнууд «Булад хайлуулагшадай» геройнуудтал адли, хүдэлмэришэд байһан харагшадташье, гүйсэдхэгшэдтэшье тон дүтэ, ойлгосотой байгаа бшуу. Жэшээлхэдэ, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэгэн слесарь-хабсаргагша Ю. Гальченя гол геройн Виктор Лагутинай рольдо наадаа. Булад хайлуулагшын туһалагша Петр Хромовой роль гүйсэдхэһэн инженер-конструктор И. Горецкий болон нютагай бусад олон артистнар тухай алдар суу заводой коллективэй дунда таранхай юм.

Белоруссиин мэдээжэ бэлигтэнэй нэгэн—СССР-эй арадай артист З. Стомма зүжэгые найруулан табяа.

(ТАСС-ай корр).

Уран зохёолой хуудаhан

МҮНӨӨ САГЫЕ ЗУРАГЛАН ХАРУУЛАЯ

РСФСР-эй уран зохёолшодой 4-дэхи съезд уржадар Москва хотодо худэлмэрээ дүүргэбэ. Россин литературнуудай ээлжээтэ съездые Буряадай уран зохёолшод халуун ажалаараа угтаба: нэгэмнай hаяхан номоо хэблээд байхадань, нүгөөдэмнай гар бэшэгтээ точко табижа, гурбадахимнай сагаан саарhан дээрэ шэнэ зохёолойнгоо түрүүшын мүрнүүдые гаргажа hууна гэхэшэлэн тоолобол, юумэ бэшээгүй хүн үгы хэбэртэй.

Уран зохёолшын ажал номоороо сэгнэгдэнэ ха юм даа. Тиимэhээ республикын уран зохёолшодой номууд дээрэ бага зэргэ тогтоё. Уран зохёолшо Михаил Жигжитов үрэ ехэтэйгээр хүдэлөө. «Гартаа гуурhа барихан Дерсу Узала гээшэ» гэжэ тэрэнние мэдээжэ совет уран зохёолшо Владимир Тендряков нэрлээ hэмнай. Михаил Жигжитов Москвагай «Современник» гэжэ хэблэлээр «Далай шадарай дайда» гэжэ романайнгаа түрүүшын номые гаргуулаа.

Уран бэлигэйнгээ урган hалбаржа байха үедэ табин наhанайнгаа ойе угтажа байhан поэт Дамба Жалсараев Улаан-Үдэдэ «Буряад аялгануудь», Москвада «Дүрөө ниилүүлэн», «Газарай дуунууд» гэhэн номуудаа гаргуулаа. Бури hаяхан буряад хэлэн дээрэ шүлэгүүдэйнь шэнэ согсолбори хэблэгдэбэ.

Уран зохёолшо А. Бальбуров орон соогуур, хилын саагуур hайса аяншалдаг. Аяншалхадаа хараhан үзэhэн тухайдаа бэшэhэн очеркнуудай ном Улаан-Үдэдэ хэблүүлээ. Москвагай «Советская Россия» хэблэлээр «Арбан хоёр эрдэни» гэhэн публицистическэ ном гаргаа, харин «Современник» хэблэл «Сагаан hара» гэжэ номыечь хэблэбэ.

Уран зохёол гээшэ онсо хоёр эрилтэдэ харюусаhан байха ёhотой: нэгэдэхеэр, уран арга, найруулгын ашаар арад зонойнгоо үнгэрhэн болон мүнөө сагые зураглан харуулха; хоёрдохёор, общественна үрагшаа хүгжэн дабшаха хэрэгтэ туhалха зэргэтэй.

Мүнөө сагай темэдэ Б. Мунгонов, Ц. Жимбиев, К. Балков, Д. Эрдынеев, М. Самбуев, В. Корнаков, Ц. Галанов, С. Ангабаев гэгшэд бэшэдэг. Ц. Жимбиевэй «Гал могой жэл» гэжэ номынь ВЛКСМ-эй ЦК-гай зүгhөө Николай Островскиин шанда хүртөө hэн.

Мэдээжэ зохёолшо Б. Мунгонов «Баян зүрхэн» гэжэ роман бэшэжэ гаргуулаа. Тэрэнние бэшэхын түлэ уран зохёолшо табан жэлэй саада тээ Ташар нютаг ошожо, тэндэ геройнуудайнгаа дунда ажаhуугаа юм. Мүнөө хоёрдохи номыень бэшэжэ байнхай.

БАМ-ай барилгын темэ мүнөө ехэ шухала болоод байна гээшэ ааб даа. Залуу уран зохёолшо К. Балков БАМ-да хэдэн hараар ошоо. Тиигэжэ «Мульhэн харгы» гэжэ баримтата повесть бэшэжэ, «Байгал» журналай 4-дэхи номер соо толилуулаа hэн.

Р. Белоглазова «Ригка» гэжэ повесть бэшээ. Тэрэ ном тухайдань уншагшад хөөрэлдөө үүсхэнэ, арсалдана. Юундэб гэхэдэ, ном соогоо ахамад класста hурадаг эдиршүүлэй ажабайдалай зарим талые зураглаа бшуу.

Исай Калашников үни холо үнгэрhэн үе сагуудта хандажа, «Шуhата зэбүүн саг» гэhэн түүхэтэ роман бэшээ. Дэлхэйе эзэмдэхэ гэжэ эрмэлзэhэн Чингис хаанай hалан хосоролгые уран үгын хүсөөр зураглаа. hэлмэ жадаар дэлхэйн зонине даран гэшхэхые хүсэгшэдэй хуби заяан ондоо байхагүй гэhэн удха тэрэ зохёол соохоо оорөө гаража ерэнэ.

Буряад поэзиин амжалта баhал горитой даа. Поэдүүдэймнай шүлэгүүд, поэмэнүүд соо мүнөө сагай hудаhан сохилжо байдаг гэбэл алдуу болохогүй.

Дондок Улзытуев гэрэлтэ hайхан уянга буряад поэзиин урасхалда өөрынгөө hаба гарган орохон байха. Шуумжэлэгшэд, шэнжэлэгшэд тэрэнэй шүлэгүүдые наринаар шүүбэрилэн шэнжэлхэ уялгатай.

Д. Жалсараевай уран аялга шэнэ, философско нугалбаритай болобо. «Газарай дуун» гэжэ циклынь яhала hайн гэжэ hанагдана. Сэсэн бодол поэзиин уран арга хоёр тон нягтаар хабсараа.

А. Бадаев ажал тухай, ажаллажа наhаяа үнгэргэхэ тухай бодомжолhон шүлэгүүдые бэшэдэг.

Ажабайдалай философи А. Бадаевай шүлэг соо ажалай темэтэй гүрэлдэнэ. Юрэдөө, ажалай темэ хадаа буряад поэдүүдтэ хүндэтэй юм. Вл. Петонов худэлмэришэн анги тухай бэшэдэг. Шүлэгэйнь герой — Социалис Ажалай Герой Анисим Оширов. Гаарга нютагайнгаа ажалшад тухай С. Ангабаев бэшэнэ. СССР-эй Верховно Соведэй депутат, суута хонишон Ц. А. Бадмаевагай нэрые тэрэ омогорхон дурдана. Ц-Д. Дондоковагай бэшэhэн «Манай басаган» гэжэ поэмэ Зоя Жамсаранова тухай юм гэжэ мэдээжэ. Түгнын талын таряашад тухай Г. Чимитов шүлэглэдэг.

Драматурги эгээл хүшэр жанрнуудай нэгэн ха юм даа. hүүлэй үедэ Ц. Шагжин, Д. Батожабай, Н. Балдано гэгшэдтэй хамта залуушуул пьесэдэ хүсэеэ туршана. Д. Эрдынеевэй, Д. Дылгыровэй зүжэгүүд табигдаа. Ц-Д. Дондокова Ф. Сахировтай хамта «Дабhанай амтан» гэжэ зүжэг табюулжа, олонии тые урмашуулаа.

Шүүмжэлэлдэ, уран зохёолые олоной дунда нэбтэрүүлгэдэ анхарал хэрэгтэй.

Уран бэлигтэн манда олон. Уран бэлигээ арад зондоо зорюулан, мүнөө сагайнгаа агууехэ алхамуудые харуулhан зохёолнуудые бэшэхээ шамдая!

Н. ДАМДИНОВ,
Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

ҮЛГЫ УУРГАЙ ХОЁР

Газарта хэбтэhэн
 мүшэрнүүдые
Ганса гансаар суглуулжа,
Үлгыдэл зохидхон
 уургайха
Үндэрэй оройдо
 байгуулдаг
Үдэтэ хөөрхы шубуухай...
Агшуун надхаг шабарые
Аман соогоо зөөхэдэжэ,
Хэрэм, уургай байгуулдаг
Хээрын хурдан
 hуршахан —
Хүрин алтан хараасгай...

Үндэр наhатай эжынэрэй
«Үлгы» — гэжэ дурдаа
 hаань.
Далита шубуухайн
 уургайхан
Дандаа ходо ухаандам
Ороходоод лэ орхидог лэ!
Уужам сэдьхэлтэ
 баабайнарэй
«Уургай» — гэжэ
 амалаал hаа.
Хонгор хүүгэдэй үлгыхэн
Хододоо минии бодол соо
Ерэхэдээд лэ орхидог лэ!

Цырендулма ДОНДОГОЙ

ДУУГАА ДУУЛА!

Сагай ябаса угаа түргэн болобол,
Сахилгаан мэтэ гээл hаа, зүйтэй.
Сагнайлгажал, яаралгүй гэшхэлжэ ябабал,
Сагайнгаа гүйдэлhөө таhархалши — hүйдтэй.

«Өөр тухайдаа, үе саг тухайдаа
Өөрөө хөөрэхэб» — поэдые минн дабтаад,
Өэнтэггүйгөөр ходо hажажал байхадаа,
Өөдэтэй юу хэжэ шадахабши угтаа?

Хүлэгни, харайгыш, хүлhөөр нэбтэрэн!
Хүбшэргэйтэ хуурни, аялгаа мандуулан,
Хүлгөөтэ сагаа ахижа нэтэрүү,
Хүнүүд тухайдаа дуугаа дуула!

БАСНИ *Гунга ЧИМИТОВ*

БААБГАЙН ХҮБҮҮН

Үндэр хадын үбэртэ,
Үсхэн ногоон хүбшэдэ
Эжэл хоёр баабгай
Энхэ мэндэ hуудаг гээ.
Газар дэлхэй дээрэ
Ганса монсогор хүбүүгээ
Гамнахын ехээр гамнажа.
Гар дээрээ үргэжэ.
Эрхэлүүлэн тахижа
Эрэ болгон тэнжээбэ.
Үдэр бури хүбүүниинь
Үнды үндэhөөр үндыжэ,
Үнэхөөр нэгэ мэдэхэдэнь,
Үндэр гэгшын бэетэй,
Задарюун гоё hайхан
Залуу Баабгай болошобо.
Үтэлhэн хоёр хүбүүгээ
Үшөөл заа гээд hанажа,
Эдеэнэйнгээ hайнние
Эльбэн, дальбан эдюулнэ.
Бэеэ хүсэhэн хүбүүннинь
Бэлэн юумэн дээр
 таршалан.
Оройдоо хүхихэ
 сэнгэхэhээ
Ондоо юумэ мэдэнэгүй.
Залуу Баабгайда юум даа,
Зааш юумээр дутанагүй.
Эсэгын дулаалhан эшээн,
Эхын бэлдэhэн эдеэн,
Элдэб хани нүхэд.
Эжэлэн жаргаха үхид —
Юрэдөө, бухы юумэн
Юрөөлэй ёhоор бии лэ...

Үгы юумэн залууда
Үнэхөөр байhан байгаа
 даа.
Үтэлшэhэн эсэгэсэ,
Үндылгэhэн эхээ
Хайрлаха багаханш
 сэдьхэл
Хара Баабгайда
 байбагүй.

«АЖАЛША ХҮНҮҮДЫЕ МАГТАХА»

РСФСР-эй уран зохёолшодой дүрбэдэхи съезд hаяхан Москва хотодо, Кремлиин Ехэ ордон соо боложо үнгэрбэ.

Манай Буряад оронhоо энэ съездэ арбан зохёолшо ошоо. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, Буряадай Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Дамдинов, уран зохёолшод Д. Жалсараев, М. Жигжитов, А. Бальбуров, С. Цырендоржиев, И. Калашников, Ц-Д. Дондокова, Н. Балдано, Ч-Р. Намжилов, уран зохёол шэнжэлэгшэ В. Найдаков гэгшэд болоно.

Тэдэнэй энэ съездэ мордохын урда тээ манай корреспондент хэдэн уран зохёолшодтой уулзажа, хөөрэлдэhэн байна.

Тэдэнэй хөөрөөе уншагшадай анхаралда табинабди.

Поэтесса Цырен-Дулма ДОНДОКОВА:

— РСФСР-эй уран зохёолшодой гурбадахи съездын болоhоор табан жэл үнгэршэбэ даа. Энэ хугасаада буряад уран зохёолнай айхабтар ехэ хүгжэлтэ абаа гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Би өөрөөшье хэдэн ном хэблүүлжэ үрдеэб. hаяхан «Шүрэ бугааг» гэжэ нэрэтэй номни Буряадай номой хэблэлээр барлагдан гараба.

Хэхэ, бүтээхэ юумэн угаа ехэ. Хоридохи зуун жэлэй барилга БАМ тухай шэнэ зүжэг бэшэжэ эхилэнхэйб. Мүн буряад арадай суута эхэнэр Мария Михайловна Сахьянова тухай «Дуун болоhон ажабайдал» гэжэ поэмэ дүүргэнтэхэ дүтэлөөб. Энэ зохёолни Агуу Октябриин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаха юм.

Залуу бэшээшэд тухай хэдэн үгэ. Мүнөө үеын залуу уран зохёолшод, поэдүүд эрдэм hургуули, болбосоройнгоо талаар ниилээд ондоо, ...уушанай хүнүүдтэ орхоhоо бэрхэнүүдшье болоо гээшэ. Зүгөөр олохон бэшээшэд ...тэ хэлэнэйнгээ талаар «доголно». Уhан торгон буряад хэлэнэй баялигые хэрэглэжэ шаданагүй. Түрэл хэлээ, ...ан захёолоо үшөөл hайнаар шудалагты гэжэ залуушуулда захиха байнаб.

Саашань мүнөө үеын байдал, ажалша баатар хүнүүд тухай зохёолнуудые олоор бэшээл гэжэ уран зохёолшодые уряалнаб.

Буряадай арадай уран зохёолшо Исай КАЛАШНИКОВ:

— Үнгэрhэн табан жэл — манай уран зохёолой ехэ алхам. Энэ үедэ арбаад роман, хэдэн олон повесть, поэмэ бэшэгдээ. Эдэ юун гэхэдэ, Д.-Р. Батожабайн «Хулын бүргэдүүд», Ц. Галановай «Хун шубуун», Д. Эрдынеевэй «Хүлэг нисагаал», Ц.-Ж. Жимбиевэй «Гал могой жэл», К. Балковай «Үглөөгүүр боложо байхада» гэхэ мэтэ романууд болоно.

Би өөрөө «Шуhата зэбүүн саг» гэжэ роман бэшэжэ дүүргээб. Энэмнай хоёр номhоо бүридэнэ. Энэ роман Москва хотын «Советский писатель» хэблэлээр 1977 ондо ном боложо гарахань.

Залуушуул тухай. Залуу уран зохёолшод В. Митыпов, К. Балков, К. Карнышев болон бусад яhала амжалтатайгаар hүүлэй үедэ хүдэлжэ байнхай. Ким Балковай «Его родовое имя» гэжэ роман Новосибирскдэ, Владимир Митыповэй «Долина бессмертников» гэжэ повесть Москвада, Константин Карнышевай «Странствия горбоносого» гэжэ зохёол ном болгогдон гаргагдаба.

Мүнөө үеын байдал тухай, ажалша бэрхэ хүнүүд тухай бэшэхэ гээшэ — бидэнэр уран зохёолшодой нангин уялга. БАМ-ай, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй, Сэлэнгын ЦКК-гай барилгашад тухай үшөөл олон зохёол бэшэхэ болонобди.

Уран зохёолшо, «Байгал» журналай ахамад редактор Сергей ЦЫРЕНДОРЖИЕВ:

— Зохёохы ажал тухайгаа тобшохоноор хөөрэхэдэ иимэ. «Хүлгөөтэ hүни», «Үүрэй Солбоной гоё гээшэнь» гэhэн повестьнуудни номууд болгогдон гараа hааб даа.

Эдир үетэндэ, үхибүүдтэ зорюулhан зохёолнуудые бэшэжэ байнаб. Буряадай Павлик Морозов тухай «Шобоодой» гэжэ багахан повесть дүүргээб.

Мүн аха үетэн — манай эсэгэнэр, аханар, дайнай гал дүлэн соогуур гарасалдаhан хүнүүд тухай томо зохёол бэшэхэ хүсэл бии.

Мүнөө манай «Байгал» журналай редакци шэнэ зохёолнуудые абаад байна. Михаил Жигжитовэй «Далай шадарай дайда» гэжэ романай хоёрдохи ном, Ц-Ж. Жимбиевэй үер тухай роман, суута полководец Конев тухай А. Жариковай шэнэ повесть, Г.-Д. Дамбаевай, К. Ильинэй повестьнууд манайда оронхой. Тэдэнние 1976 ондо журналдаа толилхомнай.

Мүнөө үеын байдал, ажалша бэрхэ хүнүүд тухай зохёолнуудые бидэнэр олоор хүлеэнэбди.

Буряадай Уран зохёолшодой холбооной үмэнэhөө хоёр hарадаа нэгэ дахин гарадаг «Байгал» журнал ганса манай республикадашье бэшэ, бүхы орон дотор тарадаг юм. Жэлhээ жэл бүхэндэ энэ журнал уншагшад олошоржол байна. Журналай хуудаhануудта Буряадай болон бэшэшье областьнуудай уран зохёолшодой шэнэ зохёолнууд толилогдодог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Байгал» журналай редколлегиин гэшүүдэй ээлжээтэ зүблөөн.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Цокто НОМТОЕВ

МАЛААН БУХА

РАССКАЗ

I.

— Малаан бухамнай бэлшээриhээ ерэбэгүйл даа. Хаана таhараа гээшэб? — гээд газаахаа орохон набтаршаг аад, маряалиг улаан бэри гэр доторхи ажалаа хэжэ ябаха зуураа үгэлнэ. Хоймортоо хэрмэшэлхэ бэлэдхэлээ түхеэржэ, буугайнгаа хэрэгсэл носожо hууhан шумууhан хүнгэн бэетэй үбгэниинь hамганайнгаа урдаhаа харанoccьегүй, ханамжатайгаар хэжэ байhан юумэеэ үргэлжэлүүлэн hуужа:

— Буха яашаха hэм даа. Үнеэдэй олон руу хойшоо хүдөө тээшэ галгюулшоо бэшэ гү? Али нэгэ hүридэ ороод байрлажашье болохо. Буха хадаа буха ха юм. Шонодо барюулха бэшэ бшуу. Юу hанаагаа зобоообши? — гэбэ.

— Зобонгүй яахабши, даажа байhан малнай бэшэ гү? «Шоно олон болоо. Малаа ойлгогты» гэжэ тэрэ зоотехник хүбүүн хэлэнэ hэн. Малаан бухамнай hүрэгтөө ябахадаа, түшэгтэй юм hэн. Малнай тиимэ үргэнги ерэhэн янзатай. Тоолоходом бухаhаа бэшэнинь бүтэн бүрин хэбэртэйл даа. Ахирнуудаашье ажаглажа хэраab. Булта байнал даа.

— Бэрхэш, ёhоор малша байнаш, тоолоод, ажаглаад орхихо. Иимэл хадаш, намайе бэшэ, шамайе бригадир магтадаг ха юм, — гээд, үбгэниинь hамганайнгаа сэхэ урдаhаа энеэбхилэн хараба. hамганиинньшье нэгэ бага зөөлэрhэн маяг гарган, миhэд гээд:

— Мэдээл хүн гээбши даа. Бухада найдажа байhаар толгойень алдажа бү орхиё. Бүхэлиишье намартаа хэрмэшэлээ hаа, тэрэнэй сэн олохогүйш.

— Унжагай юумэ бү эхилэл даа. Малаан буха бидэ хоёртоо найдаад лэ, хэдэг юумэеэ хэжэл, hалиржа байгаарай.

Иимэ хөөрэлдөөн холын малшан Бадлатанай гэртэ болоhоор гурба хонобо. «Нээрээшье, яашоо мал гээшэб? Доошоошье hураг үгы. Бэдэрхэ, хараашалха болоол даа», — гэжэ Бадла эзэн сэдьхэбэ.

Хэрмэшье агнаха хаhа оробо. Бадла зуун түхэригтэ ангай арhа тушааха уялга абажа, буугай hомо юу хээ абанхай даа. Хүлын хүнгэдэнхэй, орон гаран юумэеэ түхеэрхэ зуураа:

— Хүгшэ-аан, бишни малаан бухая бэдэрэнгээ, энэ багаараа хэрмэшэлхэм. Ангууша hэдэбтэй хүнэй хүгшэнөө hахижа, гэртээ hууха саг бэшэ. Шимни суутай малшан хадаа эдэнээ адуулаад, халуулаад байна бэзэш. Үхибүүднай hургуулиhаа амаралтын үдэр ерэхэ. — гэбэ.

— Юу буха бэдэрхэ хүмши? Шэнэhэнэй оройгоор хэрмээл хараашалжа ябана бэзэш. Бухашни модоной оройдо hууханъ hэн гү?

— Эрэ хүнhие ябуулан хэлэ гэжэ урданай үгэ бии юм. Шимни бү шангара. Хэрмэшье олзолhон, бухаяашье олоhон байхадаа болохоб. Хараарай даа, — гээд гараха зуураа, hамганайнгаа улаахан хасар дулаахан гараараа эльбээд абаба.

Бадла агнуурида унадаг хашаншаг хээрээ эмээллэжэ унанхай, хуушарhан сумаа соогоо нэгэ хоногой хүнэhэ, тогоо амhартаа тэнсүүлжэ хэнхэй. Тайга гэжэ нэрэтэй хэрмэшэ шара-халтар нохойгоо хажуудаа хүтэлөөд, Хара-Шэбэрые үгсэжэ дугшуулба.

Яhалашье урматай, долоон хэрмэн олзотой, үдын хойнохоно Дээдэ-Наридхын харгыгаар зүүлжээ шэглэн, нахид хүтэл дабаад, Улаагтын эхиндэ бууба. Түрүүн үни ошоhон нохойнь Улаагтын голдо нэгэл ондоохоноор забдагүй хусажа оробо.

«Юу хараа гээшэб? Хэрмэ бороно бэшэл даа. Шэлүүhэ модолуулаа гээшэ гү?» — гэжэ бодоод, хусаhан газартань шамдуун ойртобо. Зун малшанай байhан зуhалан гэр дээрэ нохойнь гарашанхай, жаахан үрхөөрнь доошоо хараад, hүүлээ хабшанхай айхабтараар борожо байба. Бадла моринhоо шамдуухан буугаад, модон гэрэй шагаабаряар шагаажа харахадань, нэгэ булангань малаан буха нүгөөдэдэнь томо гэгшын шоно хоёр хаалтатай байба бшуу.

Шоные олзолоод, бухэяа гаргаад, мүрыень ажаглан харахадань, шонодо ээрүүлhэн буха бэеэ гэртэ няа гаад, дайсантаяа тэмсэжэ байhаар, гэдэргээ сухарин гэхэдээ, гэртэ ороходонь, шоно хойноhоонь ороhоhон байба. Бухын хана зубшан тойрожо ерэхэдэ, дайрагдаhан үүдэн хаагдашаhан байгаа ха. Энэ ушарhаа хойшо малаан буха Тайга нохой хоёр бүри ойрын эжэл нүхэд болоhон юм.

II.

Шэрүүн үбэл үнгэржэ, урин хабар ойртобо. Тарган ондо ороhон малаан бухые Бадлатанай малhаа hаалишадай гүүртэ абаашахадань, тэндээ тогтонгүй, Бадлындаа бодожо ерэбэ. Ондоо гүүртэ абаашаба. Баhа хэды хоноходо, бусажа ерэнхэй ябаба. Зоотехник хүбүүн малай аргашан басаган хоёр үгэ нэгэдэжэ, хальмаг үүлтэрэй малаан буха шонодо ээрүүлhэнhээ боложо гэмтээ. Саашадаа буха табижа болохогүй гэжэ аржагар акт бэшээд, малаан бухые гүрэндэ тушааха зүбшөөл үгэбэ. Энээнние гансал Бадла буруушаажа, малаан бухадаа хара бууба. Бадлын үгэ хэн тоохоб даа. Малаан буха гүрэндэ тушаагдаха хүрхи-хархи үхэрнүүдтэй ниилүүлэгдэбэ.

Зун хожомшог колхозой центр ошожо ерэхэдээ, Бадлын hамган нимэ hонин асаржа, үбгэндөө хөөрэжэ hонирхуулба:

— Үнөөхи шинии үмөөрдэг малаан бухые город абаашажа ябатарынь, мал тээдэг машинаhаа hүрэжэ буугаад, үгы болошоо гэлсэнэл. Машинаhаа бүтэн бууhан лэ юм ха. Үдын гол ойможо гараад, ой шэглэн ошоhыень жолоошон хараhан байна гэнэ. Хүнүүд хойноhоонь ошожо бэдэрээд олоогүй. Тэрэ багта ойгуур малшаншье үгы, таряанай газар hэн ха. Үнэхөөрөөл гэмтэhэн амитан байгаа ха даа...

— Амиды ябаа hаа, бусажа ерэнэ ааб даа. Машинаhаа буухадаа, гэмтэжэ үбшэлөөд, бэеэ заhажа, ойн соорхойдо атарлажа байхадаашье болохо. Хиитэрхэн амитан ааб даа. Буха хадаа буха, — гэжэ Бадла хэлэбэ.

— Хэды болотор хаана ябаха юм? Олон хоног үнгэрөө ха юм. Ерэхэ hаа, ерэхээр болоо. Нэгэ тээ hурагынь дуулдахаар болоо юм бэшэ гү? Правлениин заседани дээрэ хаража, үхэhэн тээшэнь тоолоо ха. Хүнние яла янгада унагаагаагүйл хадаа болоо юм гү?

— Ветеринарай гараа табяа hаа, малаан буха үхэhэн тээшээ тоологдоо гээшэл даа...

Тиигээд лэ малаан буха тухай хөөрэлдөөн мартагдаа hэн бэзэ.

III.

Муу бэшэ урасатай үбhэ тарла хуряалгын забдагүй ажалай үдэрнүүд хойно хойноhоо үнгэржэ, ута алтан намар угтагдаба. Буруулган намарай саг боложо, агнууриин аятай хаhа баhал орожо ерэбэ. Түрүүшын саhан бургажа, ой тайга шандаган хүнжэлдөө оробо. Ангууша хүнэй эжэлжэ hууха саг hалаба даа. Үнгэрэгшэ жэл олзотой агнаhан Бадла баhал ангай арhа тушааха хэлсээгээ хэжэ, агнууриин хэрэгсэл абаад, хэрмэшэ Тайга нохойтоёо холын хүбшэ тайгада олон хоногоор агнуурида мордобо.

Хүбшэhөө бууhан хабшуу горхоной эрьедэхи соорхой соо отоглон, Бадла ангууашан хэдэн үдэр соо хэрмэшэлээд, юумэ бирабагүй. Хэрмэн үсөөн газар байшаба ха. Тиигэбэшье бэрхэ Тайга нохойнгоо ашаар отогтоо хооhон бусанагүй. Хоёр шэлүүhэ олзолжо урмашаба.

Сэлмэг жабартай үглөөгүүр агнууридаа гараад ябатараа, Тайга нохойнгоо забда залигүй, hула шанга боложо байжа, саашаа ошожо, ерэжэ байжа, борохо гангинахыень элихэн дуулажа, тэрэ зүгыень шэглэн шамдаба. «Юу ээрээ гээшэб? Хэрмэ бороно бэшэ. Шэлүүhэ модолуулаа бэшэл даа. Ямар тиимэ аягүйгөөр аашалнаб?» — гэhээр, нохойдоо ойрошог ерэбэ.

Тайга нохойнгоо баахалдайн дошо дээрэ гарашанхай, нүхэ уруунь борожо байхые харажархиба. Нүхэн соохоо шара маахай бултагад гэнэ. Баабгайн бултагад гэхэдэ, Тайга гэдэргээ болоно. Саашаа ороходонь, нүхэн дээрэнь ошоно.

Бадла ангуушан харууhатай газарта тогтон хорогоод, «Яажа нохойгоо hалгаажа абаржа абаха юм гээшэб, барюулхань гээшэл даа. Буудажа болохогүй. Хэрмэнэй hомонhоо бэшэ hомон үгы бшуу. Хоюулан барюулхадаа болохо байдалда ороолди. Яажа нохойгоо аршалха ёhотой гээшэб?» гэжэ бодожо, яахашье мүрөө оложо ядажа байтарынь, Доодо-Хуhалуур соо бухын бүрхирхэ абяан гэнтэ дуулдашаба. Уданшьегүй малаан буха шуумагар юумэ бии боложо, баахалдайн нүхэндэ туласа ерэжэ, урда хүлөөрөө хэдыхэды газар малтажа, шорой гэдэргэнь тооhо бурьятар хаяад, нүхэндэ хүлзэн ойртобо. Тайга нохой улам гааража, нүхэ уруу харагдахаяа болиторoo орошобо. Тайга буугай hомон шэнгеэр гэдэргээ гаража, баабгайшье түргэн гэгшээр нүхэнhөө гаража ерэбэ. Малаан буха хии мүргөөд алдажархиба. Баабгай тэндэ хэбтэhэн модоной хатанхай, нилээд томо үзүүр үргөөд, бухые сохихо hанаатай ойртобо. Сохижошье үрдибэгүй. Бухада олюулжа, хиидэ үргэгдэhэн баахалдай дээрэнь мордошобо. Бухын нюрга шаажа, хазажа оробо. Бухын булгихада, баабгай эбэр дээгүүрнь урагшаа hуудалаараа hолжорон унаба. Тайга нохой тудажа, ала хоорондонь аhашаба. Баабгай ухаа алдан, нохойдо хандахадань, буха дундуурнь бэхи эбэрээрээ асалжа, бии шадалаараа бүдүүн нарhанда хашаба. Баабгай үхэлэй муухай абяагаар ойн суурятатар бархиржа, хүрин-улаан шуhаараа дүн сагаан саhа улаабхюулба.

Бадла ангуушан ехэ олзотой, малаан буха Тайга нохой хоёроо дахуулaнхай, гэртээ хүрэжэ ядан ерээ бэлэй.

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

„НАНГИН МЭДЭРЭЛ“

Поэт Владимир Намсараевай шүлэгүүдые уншагшад ...ала мэдэхэ болонхой. За... шүлэгүүдынь дуунууд ...онхой, хүдөө нютагуудаар ...хинан байдаг.

Владимир Намсараев шүлэг бэшэжэ эхилhээр hаянай ...э. Тиибэшье тэдэнээ согло...жо, ном болгон гаргахаяа ...адаггүй, газетэ, журналнуудта толилуулхаяа, радио, телевиденеэр дамжуулхаяа ...эдэггүй байха юм. Эндэ ...р Намсараевые хойрог, ...уу, урагша абашагүй, ...ан гэжэ хэлэхын аргагүй. ...б гэхэдэ, Владимир Намсараев шүлэг бүхэндөө на... нягтаар, ехэ харюусалгатай hэн туладаа тэдэнээ удаан мүлидэг, бэшэжэрхёод редакцида абаhаар эльгээдэггүй, нэгэ хэды саг соо хэбтүүлээд, hүүлдэнь хаража, шүүжэ үзэдэг юм. Энэ шэнжэ хадаа поэдтэ угаа үнэтэй шанар болоно бшуу.

Хэдэн жэлэй урда тээ поэт түрүүшынгээ «Онон» гэжэ номые хэблүүлээ hэн. Тэрэ номынь уран зохёол шэнжэлэгшэдэй, уншагшадай зүгhөө hайн сэгнэлтэдэ хүртөө бэлэй.

Мүнөө минии урда Владимир Намсараевай hаяхан хэблүүлhэн «Нангин мэдэрэл» гэжэ шүлэгүүдэй шэнэ ном хэбтэнэ.

Энэ ном дүрбэн бүлэгhөө бүридэнэ: «Тохёоhон мүшэдэй таабари», «Зоной дунда ябахада», «Нангин дүрбэн дуун», «Эрдэни зэндэмэни».

Номые нээhэн «Үе сагнай иимэ» гэжэ шүлэг соогоо поэт хоридохи зуун жэл, хэндэшье булигдаагүй үе, мүнөө үеын гайхамшаг хубилалтанууд тухай бодолгото болоно.

Удха түгэлдэр
Үйлэ хэрэгтэ үсэгэлдэр,
Урма зоригто
Уряал дэлдэhэн
Мүнөөдэр,
Хүсэеэ хүбшэлэн,
Хүсэлөө дэлихэ
Ерээдүй...
Хурса ухаан,
Хурдан бэлиг —
hүлдэшни, Хүн!
Үндэр үүргэтэ
Үйлэ хэрэг — хүсэншни,
Хүн!
Урин миhэрэл,
Уран үгэ — жаргалшни,
Хүн!

«Тохёоhон мүшэдэй таабари» гэhэн юрэнхы гаршаг доро толилогдоhон шүлэгүүд хадаа замбуулиние дайлан абаhан баатарнуудта, юртэмсэ дэлхэйн нюуса таабарида, арадай сэсэн мэргэн ухаанда, эдир наhанда зорюулагданхай.

Поэт эндэ дэмы гоё hайхан үгэнүүдые хэлэнэгүй. Үгэ бүхэнөө даамай дарууханаар шэгнэн, шэбшэн үзэжэ, өөрын онсо бодолнуудые хэлэхые оролдоно. «Ёhото уран шүлэг гээшэ сэдьхэл зүрхэнэй нэгэ долгин юм» — гэжэ агууехэ поэт, немец Генрих Гейне бэшэhэн байдаг. Үнэн дээрээ, тиимэ.

Хоридохи зуун жэлэй гайхамшаг дэбжэлтэ наука болон техникэдэ болоhон хубисхалнууд. имагтал совет хүнэй эди шэди хүн түрэлтэнние гайхуулна. Тэдэ үйлэ ушарнуудай хажуугаар поэт хүн миин үнгэржэ, хармаандаа гараа хэжэрхёод, амандаа тамхи зуужархёод, дэмы зогсохо ёhогүй. Поэт эдэ үйлэ ушарнууд тушаа өөрын үгэтэй, өөрын hанамжа, бодолтой байха зэргэтэй бшуу.

Замбуулинда манай хүбүүдые дэгдүүлhэн совет эрдэм ухаан, техникэ тухай поэт бодоходоо, омогорхоор баяран үгэнүүдые хэлэнэ:

Агуу үеын
Асари хүсэ гэршэлhэн,
Газар тэнгэри
Гансата дүтэ болгоhон,
Замбуулиин дайдаар
Замаа гороолhон
онгосонууд,
Залинта үеын
Залита hүлдэ үргэжэ,
Зэлэ тата, зэлэ тата!

«Зоной дунда ябахада» гэжэ бүлэг. Ажабайдал, наhан, хүнүүдэй хуби заяан тухай түрэhэн философско шэглэлтэй бодолнууд. «Энэмнай юун гээшэб? Иимэ, тиимэ байха hэн» гэжэ поэт эндэ сэсэрхэнэгүй. Харин юрын аад, бодолтой үгэнүүдые хэлэнэ:

Хоног үдэр
Ходорон ошобо даа.
Халаг хухы
Хайран энэ наhамни —
гэдэг нэгэниинь.
Үдэр хоног
Үнгэрэн ошобо даа.
Үнэржэг лэ
Үе найhанаим хэшэг —
гэдэг нүгөөдэнь.

Владимир Намсараев бодол, үгэ бүхэндөө нарин. Тэрэнэй уран сасуулганууд тиимэшье ходор гаража, ялас гэhэн бэшэшье hаа, хүнэй зүрхэ дайраhан, нюдэндэ харагдама зурагтай, угалзатай байна. Поэт байгаалинешье зураглахадаа, инаг дуран тухайшье дуулахадаа, үгэ сасуулга бүхэнөө шэгнэн үзэжэ, шүлэг дуугаа яаралгүйхэн «дархална» бшуу.

Номой гурбадахи бүлэгтэ ороhон «Мүнхэ зулын дэргэдэ» гэhэн шүлэг эндэ онсо илгарна. Баатарай үхэлөөр унаhан сэрэгшэдэй дурасхаалда табигдаhан хүшөөнүүд, мүнхэ зула тухай олон поэт бэшэhэн байха. Харин Владимир Намсараев мүнхэ зула тухай бэшэхэдээ, өөрын талаhаа өөрын бодолнуудые хэлэхые оролдоо. Энэ шүлэг соо поэдэй өөрын шаналал, зориг, мэдэрэл тобойсо гараа бшуу.

Энэ ном соо ороhон «Сибирь», «Ород хэлэн», «Нерудын дурасхаалда», «Нагаса абымни мүшэн», «Зэлэ тата, зэлэ тата», «Тэнгэриин дуун» гэхэ мэтэ шүлэгүүд Владимир Намсараевай бэлигэй хурсадажа, шүлэгшын шадабариин дээшэлжэ байhые эли тодоор гэршэлнэ.

Номой хэлэн уhан торгон. Шэмэглэлынь уран зураашa П. Гурьянов яhала hайнаар хээ гэжэ hанагдана.

Иигэжэ поэт Владимир Намсараев уншагшадтаа hайн шэнэ ном бэлэг болгон бариба.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

НИИТЫН ЭРДЭМЭЙ ИНСТИТУДТА

СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Партиин болохоёо байгаа XXV съездын хүндэлэлдэ институдай эрдэмтэд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа һэн. Тэрээн соонь иимэ пунктнууд хараалагдана. Съездын урда тээхи материалнуудые нэбтэрүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, Улаан-Үдын предприятинууд болон республикын аймагуудаар ябажа, 50 лекци уншаха, съездын урда тээхи материалнуудые оршуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаха, маоизмые шүүмжэлхэ зорилгоор информационно бюллетень бэлдэхэ, харин сэмбын комбинадай социальна хүгжэлтын түсэб табилгада научно-методическа туһаламжа үзүүлхэ, 9-дэхи табан жэлэй соо институдта хэгдэһэн научна шэнжэлгын дүнгеэр хоёр ажал бэлэдхэжэ толилуулха.

Мүнөө эдэ хараалагдаһан зүйлнүүд дүүргэгдэжэ байна.

НЭГЭН ДУУГААР...

СССР-эй Науканuудай академиин Новосибирск хотодо-ки Сибириин таһагай дэргэдэхи түүхэ, хэлэ бэшэг болон философи шэнжэлдэг эрдэмтэдэй Нэгэдэмэл соведэй зүблөөн боложо, манай институдай хэлэ, бэшэгэй таһагай ахамад хүдэлмэрилэгшэ Лубсан Доржиевич Шагдаровта «Буряад литературна хэлэнэй үүргэ найруулгын илгарал» гэжэ номойнь түлөө хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор гэһэн нэрэ зэргэ олгохо шиидхэбэри нэгэн дуугаар абтаба.

ҺОНИРХОЛТОЙ БАЙБА

Хэлэ, бэшэгэй таһагай научна хүдэлмэрилэгшэ В. И. Копылова һаяхан Баку хотоһоо бусажа ерэбэ. Диалектологиин болон хэлэнэй түүхын юрэнхы асуудалнуудаар тэндэ болоһон Бүхэсоюзна зүблөөндэ хабаадалсаһан байна. Энэ зүблөөн дээрэ хэлэ бэшэгэй шухала асуудалнуудаар 120 элидхэл зүбшэн хэлсэгдэһэн, Москва, Ленинград, Таллин, Тарту, Тбилиси, Минск, Новосибирск болон бусад хотонуудһаа эрдэмтэд хабаадалсаһан байна.

Иимэрхүү Бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ лингвистическэ географиин секци түрүүшынхеэ хүдэлжэ, нютаг хэлэнүүдые картографировалгын асуудалнууд хэлсэгдэһэн, ажалайнгаа дүй дүршэл хубаалдаһан байна.

Зүблөөнэй һүүлээр Шимаханска районой Чухур-Юрт гэжэ тосхондо диалектологиин хүдэлмэриин шэнжэлгэ хэгдээ.

«БУРЯАД ХЭЛЭНЭЙ АБЯАНУУДАЙ АТЛАС»

Иимэ нэрэтэй ном һаяхан хэблэлһээ гараба. Энэ ном соо мүнөөнэй буряад хэлэнэй аялган болон хашалган абяанууд пентинограммануудай үндэһөөр тодорхойлон бэшэгдэһэн байна. Иимэ тодорхойлолгонууд хадаа фонетикын талаар түрэл болон нютаг хэлэнүүдые зэргэсүүлэн хараха талаар саашадаа ябуулагдаха шэнжэлгэнүүдтэ шухала хэрэгтэй байна.

Нүгөө талаһаа энэ ном һурагшадые буряадаар, ородоор, хари хэлээр зүбөөр хэлэжэ һургалгада туһатай харуулан ойлгуулха хэрэгсэл боложо үгэхэ байна.

Энэ номые институдай экспериментальна фонетикын лабораториин эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд И. Д. Бураев, Т. П. Бажеева, Е. С. Павлова гэгшэд зохёожо, хэблэлдэ бэлэдхээ.

ХУБИТАЯА ОРУУЛАЛСАНА

Манай ороной эрдэмтэд Энэдхэг ороной хэлэ бэшэгые үнинһөө хойшо шэнжэлдэг һэн. Манайшье институдай хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Жэшээнь, Дурна зүгые шэнжэлдэг таһагай хүдэлмэрилэгшэ М. Г. Брянский эртэ урдын энэдхэг эрдэмтэ-философ Васубандху гэгшын «Атланай теориие шэнжэлэл» гэжэ зохёол удха шанараа гээгээгүй гэжэ баримталан харуулаа юм. Эрдэмэй хэрэглэлгэдэ энэ зохёолые оруулһан ушар хадаа мүнөө ябуулагдажа байһан соёл сурталай тэмсэлдэ туһа нэмэри боложо үгэхэ байба.

М. Г. Брянский энэ хэһэн шэнжэлгээрээ диссертаци хамгаалжа, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

А. СОДНОМОВ.

СПОРТ ТОБШОХОНООР...

Δ ХОККЕЙ. «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө мүрысөөнэй урда тээ СССР-эй суглуулагдамал командын хоккеистнүүд һорилгын хоёрдохи уулзалга үнгэргэбэ. Тиихэдээ «Спартагай» командые 10:2 (1:1, 3:0, 6:1) тоотойгоор шүүһэн байна.

Δ БӨМБЭГЭТЭЙ ХОККЕЙГЭЭР ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө [illegible]һэн нааданай ээлжээтэ у[illegible]нууд үнгэргэгдэбэ. Эндэ Москвагай «Динамо», Свердловскын СКА, Ульяновскын «Волга» командануд тус тустаа 8 очкотой түрүүлжэ ябана.

Δ САНА. Трамплинһаа һүрэлгөөр, мүн ондоо хоёр зүйлөөр 15 километрэй зайда санаар мүрысөөн Киров хотодо боложо дүүрэбэ. Энэ мүрысөөн С. М. Кировэй нэрэмжэтэ шанда хүртэхын түлөө үнгэргэгдэһэн байгаа. Эндэ Киров хотын түлөөлэгшэ Г. Чесноков түрүүшын үдэр трамплинһаа һүрэлгөөр Киевэй түлөөлэгшэ Г. Булгаковта шүүгдэбэшье, санаар урилдахадаа дүн хамга 408,95 очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ. Санын урилдаанда 80-һаа дээшэ спортсмен хабадаа юм.

«Россин сана» гэһэн шанда хүртэхын түлөө үнгэргэгдэһэн нүгөөдэ урилдаанда СССР-эй залуушуулай суглуулагдамал командын гэшүүн, Киров хотын багшанарай институдай студент Ю. Вахрушев, тэрэнэй нютагай басаган Л. Коробова гэгшэд бүхэсоюзна шангуудта хүртэбэ. Перекоп хотошадар үнгэргэгдэһэн энэ урилдаанда 350 санашад хабаадаһан байна. Жэшээнь, Юрий Вахрушев 15 километрэй зайе 47,24 секунда соо, эхэнэрнүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн 5 километрэй урилдаанда Коробова 17,54 секунда харуулжа, «эрхим» гэһэн сэгнэлтэдэ хүртөө. Хойто үдэрынь эрэшүүл 4х10, эхэнэрнүүд 4х5 километрэй эстафетын урилдаанда хабаадаа. «Буревестник» бүлгэмэй Түбэй соведэй (эрэшүүл), Кировско областиин эхэнэрнүүдэй командануд эрхимлээ.

Δ ШАТАРААР СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан Гулько оронойнмай үнинэй шатаршадай нэгэн Лев Полугаевскидэ 28-дахи ябадалдаа шүүгдэшоо. Тиибэшье 12-дохи уулзалгын удаа Гулько 8,5 очкотой түрүүлжэ ябана. Таль, Петросян—7—7 очкотой (нэжээд хойшолуулагдаһан наадатай). Таль наадагдаагүй үшөө нэгэ партитай.

(ТАСС).

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ДҮЛЭН СООГУУР ГАРАҺАН НОМУУД

УЗБЕГЭЙ гүрэнэй Алишер Навоин нэрэмжэтэ библиотекэ соо нээгдэһэн выставкэ дээрэ шатажа хүрилшэһэн гадартай ном табигдаба. Энэмнай М. Шолоховой 1929 ондо Берлиндэ хэблэгдэһэн «Номгон Дон» гэжэ роман болоно. 1933 ондо фашистнууд энэ номые үгы хэхээр һэдэжэ, гал руу хаяһан байгаа. Тиигээшье һаань, немец коммунистнууд тэрэниие аршалан абаһан юм.

Немец хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн тус романай үсөөхэн хэһэг ойроо хүртэнгүй үлэһэн юм гэхэ.

Шолоховой хоёрдохи ном — «Шэнэ газар хахалагдаа» мүн лэ дүлэн соогуур гараһан түүхэтэй. «Ростсельмаш» заводто слесарьаар ажаллажа байһан политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө орон нютагаа урилһан Леон Мерещэй энэ романиие түрүүлэн оршуулагшадай нэгэн байһаниинь мэдээжэ. Тэрэ «Роте фане» гэжэ коммунис газетын хүдэлмэришэн бэшэгшэ байһан юм. 1933 оной май һарада тэрэ нүхэрһөө бэшэг абаба. Тэрээн соогоо иигэжэ мэдээсээ һэн ха: «Шэнэ газар хахалагдаа» гэжэ номһоо шиниин оршуулһан бүлэгүүд «Роте фане» газетэдэ толилогдоогүй. Тэдэшни полициин гарта ороол гээшэ ха. Айхабтар ехэ аюултай улаантан гэжэ тоолоодон, газетын хүдэлмэрилэгшэд бултадаа түрмэдэ хаагдаа. Зүгөөр Германиин урда хүбиде «Шэнэ газар хахалагдаа» гэжэ ном нюусаар хэблэгдэн гаража эхилээ гээд хэлсэнэ. Энэнь ой ухаанда ороошогүй гэбэшье айхабтар шухала ушар лэ».

Тэрэл жэлдэ Берлинэй университедэй урда талада фашистнуудай табиһан түүдэг руу Михаил Шолоховой энэ ном хаягдашоо һэн. Улаан туг ба Германиин Компартиин хэблэлэй һүлдэ — дүхэриг номой нюур талада барлагдаһан байгаа.

Эдэ номуудые немец коммунистнуудай делегаци 1934 ондо Ташкент асараа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо эдэ номууд республикын библиотекэ соо нюдэнэй сэсэгы мэтээр хадагалагдажа байдаг. Мүнөө выставкэ харагшад эдээнтэй танилсажа шадаха.

ВЬЕТНАМАЙ ҮХИБҮҮДТЭ БЭЛЭГ

ХАНОЙДО баригдаха Пионернүүдэй ордонгой барилга тухай хэлсээндэ һаяхан Москвада гар табигдаа. Энэнь Вьетнамай эдир үетэндэ совет залуушуулай барюулһан бэлэг болохо байна.

«Моспроект-1-нэй» бүлэг хүдэлмэрилэгшэд 1976 оной эхеэр Ханойдо ошожо, проект табиха шухала баримта мэдээнүүдые суглуулха байна. Хойто жэлдэнь «Техноэкспорт» гэжэ нэгэдэл барилгын шухала хэрэгтэй бүхы түхеэрэлгэ Ханойдо эльгээхэ юм.

Пионернүүдэй ордон ямар болохо гээшэб? Вьетнамай архитектурын эрхим түрүү ёһо заншалнуудаар бэелүүлэгдэһэн үндэр һайхан байшан урган бодохо зэргэтэй. Элдэб кружогуудай олон таһалганууд, спортын ехэ залнууд эндэ байха юм. 1.500 үхибүүд эндэ элдэб кружогуудта ябажа шадаха байна.

Энэ ордон 1978 ондо Вьетнамай пионернүүдтэ үүдэеэ үргэнөөр сэлихэ юм.

МЭДЭЭЖЭ БЭШЭ ХОТО ОЛДОБО

РИМЭЙ университедэй бүлэг археологууд Сиридэхи Тель-Мардигай оршондо малталга хэхэ үедөө искусствын олон хүшөөнүүдтэй байһаараа ниислэл хотодо адлирхуу эртэ урдын ехэ хотын үлэгдэлнүүдые элирүүлһэн байна. Имагтал томо ехэ, үргэнөөр хүгжэһэн гүрэнэй түб хотодо иимэ олон, гоё һайхан барилгануудай, хүшөөнүүдэй баригдаха аргатай байһаниинь мэдээжэ ааб даа. Эрдэмтэдэй багсаажалһанай ёһоор, элирүүлэгдэһэн энэ хото 4.300 шахуу жэлэй урда тээ хүгжэжэ байһан болоно.

Энэ үедэ Нил, Евфрат мүрэнүүдэй хоорондо хоёр ехэ гүрэн байһан юм гээд түүхэдэ мэдээжэ. Эдэмнай Египет ба Месопотами болоно. Эдэ гүрэнүүдэй нэгэнэй мүнөө хүрэтэр мэдээжэ бэшэ байһан хото болоно гү? Эрдэмтэдэй найдалые бүрүүтүүлһэн үшөө нэгэ юумэн элирүүлэгдөө. Шумерскэ ба даб дээрэ мэдээжэ бэшэ семитскэ хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн шабар хабтаһануудтай үргэн ехэ библиотекэ олдоо. Тэрэнь үни хада тодорхойлогдоһон энэ баримтада һэжэг түрүүлнэ. Яһала һайнаараа үлэһэн 15 мянган текст гү, али эдэнэй зарим хубинууд уласхоорондын хэлсээнүүдһээ, хуулинуудһаа, элшэн сайдуудай ба сэрэгэй элидхэлнүүдһээ, дулдыданги байдалай гүрэнүүдэй оруулһан үри шэри тухай тэмдэглэлнүүдһээ, экономикэ, гадаадын худалдаа наймаан тухай элидхэлнүүдһээ, уран зохёолнуудһаа, шажан мүргэлэй үгэнүүдһээ, шумерскэ хэлэнһээ семитскэ хэлэнүүдтэ оршуулха толинуудһаа, үнзэрхэдөө үхибүүдтэ зорюулагдаһан учебнигүүдһээ бүридэнэ.

Египет ба Месопотамиһаа хойгуур үшөө нэгэ хүсэн түгэс гүрэн байһан байгаа ха гэжэ тобшолол хэхыень энэ зүйл эрдэмтэдые баадхана. Энэмнай ямар гүрэн гээшэб? Тэрэниие эрдэмтэд тайлбарилха зэргэтэй.

(АПН—ТАСС).

ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ СЕМИНАР

Буряадай журналистнуудай холбооной правлениин зарлаһан ородһоо буряад хэлэндэ оршуулагдадаг аймагуудай газетэнүүдэй редакторнуудай орлогшонорой хоёр үдэрэй семинар боложо үсэгэлдэр дүүрэбэ.

Газетын материалнуудай оршуулгын гол эриллтэнүүд тухай, бодото дээрээ ямараар бэелүүлэгдэдэг тушаа хэлэ бэшэгэй эрдэмэй докторнууд Ц. Б. Цыдендамбаев, Л. Д. Шагдаров гэгшэд семинар дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтон, хөөрэжэ үгэбэ: «Буряад үнэн» газетын харюусалгата секретарь Б. Б. Дашиев, энэл газетын ахалагша оршуулагша Р. Б. Бимбаев, телевидениин ба радио-дамжуулгын республиканска комитедэй ахамад редактор С. Б. Бальжинимаев, уран зохёолшо Б. С. Санжин болон бусад буряад хэлэн дээрэ гарадаг аймагай газетэнүүдэй шэнжэлэлнүүдые хээ. Һүүлээрнь семинарта хабаадагшад хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые хубаалдан хөөрэлдөө, дурадхал, ажаглалтануудаа хэлээ.

Семинарай хүдэлмэридэ партиин обкомой пропаганда ба агитациин таһагай, хэблэлэй, полиграфиин, номой худалдаанай хэрэгүүдэй талаар республиканска управлениин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа.

Газетын хүдэлмэрилэгшэдэй семинарта Шэтын болон Эрхүүгэй областьнуудай Буряадай национальна округуудай газетэнүүдэй редакторнуудай орлогшонор нүхэд Ц. Ж. Жамбалов, С. П. Елаев гэгшэд уригдажа, хабаадаһан байна.

Ц. ДУГАРОВ.

ХАБАРОВСК, ЭРЕЭН ГҮРӨӨҺЭ ЭМЭЭЛЛЭГШЭДЭЙ ҮЙЛСЭ

ТАБИН ЖЭЛ СОО эреэн гүрөөһэдэй хойноһоо агнаха үедөө Матвей Иванович буугай шабха нэгэтэшье дарааггүй юм. Уур сухалаар орьёлһон арьяатанһаа бэеэ хамгаалан, үхэлэй аюулай тохёолдоодшье байхада, тэрэ ан арьяатаниие нэгэшье удаа сохёогүй. Богачевтоной угай мэргэжэл иимэ томоотой юм лэ даа — эреэн гүрөөһэ эмээллэгшэд...

Алас-Дурна зүгтэхи Богачевтоной ут Матвейн үбгэ эсэгэ — Павел Михайловичһаа эхитэй юм. 25 хүнһөө бүридэһэн бүлэнэрөө дахуулаад, тэрэ энэ зуун жэлэй эхеэр Курска губерниһээ иишэ ерээ һэн. Курскынхид Алас-Дурнын үргэн нэлэнхы, нюдэ алдама тала дайдада, үльгэрэйхидэл үзэсхэлэн һайхан, баян дэлгэр, хүжэ ногоон, дабтагдашагүй гоё буртаг тайгада түргөөр дадажа, һууршжан нютагжаһан байгаа.

Павел Михайловичай хүбүүн эреэн гүрөөһэ эмээллэгшэдэй уг унги табигша Иван Павлович Богачев — Матвейн эсэгэ Амар мүрэнэй баруун бэеын эгсэ эрид эрье шэлэжэ, байшан гэрэйнгээ һуури тэндэ табяа һэн. Томо модотой, ёһоор гэр бариһан байгаа. Нэгэдэхи номерой тэрэ байшангһаа Хабаровскда Богачевтоной үйлсэ — Уссурин эреэн гүрөөһэ эмээллэгшэдэй үйлсэ эхилдэг юм.

Аха дүүнэр Иван, Леонтий, Лукьян, Порфирий гэгшэд түрүүшынгээ эреэн гүрөөһэ 1910 ондо Хор мүрэнэй эрье шадараархи буртаг шэдхэ шэрэнги cooһoo барпа һэн. Тэрэ дурасхаалта үбэлһөө хойшо хүн зоной дунда Богачевтон тухай хэлсэжэ, алдар суунь холо саагуур таража захалһан байгаа.

Матвейн арбан хоёр наһаяа үнгэрэмсөөрнь, Иван Павлович иигэжэ хэлэбэ:

— Зай, түхеэрэ, хүбүүмни, тайгада гарая. Сагшни ерээ, тайга соогуур ябаха хаһадаа эгээл мүнөө оробош.

Ехэ Богачевын агнуурнин жада хүбүүндээ хүрэһөөр барюулаад табяагүй һааб даа. Түрүүшээр хүбүүгээ хажуудаа абажа ябаад, хэмһээ үлүү һабандуу, мэгдүү бэшэ аабза, шангахан зантай гээшэ гү гэжэ хёрхо наринаар харадаг һэн.

Гушан зургаадахи эреэн гүрөөһээ бариад байхадаа, Иван Повлович артельдээ иигэжэ хэлэбэ:

— Саашадаашье ахалагша байхамни хүндэ болобо, Матвейе бригадираар томилхые дурадханаб.

Тиихэдэнь артелиин гэшүүд зүбшөөн дэмжэбэ: зүб шиидээ.

— Уссурийскда, минии үшөө багахан ябахада, Арсеньев мүн бэеэрээ бидэниие бэдэржэ олоһон юм,— гэжэ Матвей Иванович дурдан домоглоно. — Таанад, Богачевтон, тухай элдэб домог суугай арад зоной дунда хэлсэгдэхые дууладаг байгааб гэжэ тэрэ хөөрэбэ. Юрэдөө, хооһон гараараа эреэн гүрөөһэдые барина гээшэ гүт?...

— Тиигэнэ даа, тиигэнэ, Владимир Клавдиевич, — гэжэ ехэ Богачев харюусаа һэн. — Нэгэшье үһэ ноолһыень унагаангүй, оройдоо гэмтээнгүй эреэн гүрөөһэ барихые оролдонобди. Эреэн гүрөөһэ агнахые бултанда хориһон тиимэ хуули гаргабал, һайн байгаа, Владимир Клавдиевич.

Иимэ хуули гаргуулха тухай оролдохые Арсеньев найдуулаад, Москвагай зоопаркын түлөөлэгшые эльгээхэб гэбэ.

Удабашьегүй иимэ хуули гаргагдаа бэлэй. Арсеньев ондоо найдуулгаяа мүн дүүргэһэн юм: гансал оронойнмай зоопаркнуудһаа бэшэ, харин хилын саанаһаашье ходо хододо захилнууд ородог болобо.

Ангуушад үдэр бүри эреэн гүрөөһэнэй мүртэ ородоггүй һааб даа. Нэгэ, хоёр, үнгэрхэдөө зургаа һарын туршада ой тайга соогуур хооһоор мэхаха ушар эдэнэртэ тохёолдодогшье байгаа. Наһатай арьяатан, угайдхадаа эмэ эреэн гүрөөһэн тоосоондо абтадаггүй һэн: наһатайнуудынь барянда байжа тэсэхэгүйл. Хэрбээ һүрэг эреэн гүрөөһэдэй мүртэ оробол, нэн түрүүн эмыень бусадһаа һалгаагаад, залуунуудыень барихые оролдохо хэрэгтэй.

— Бээ хүсэһэн эреэн гүрөөһэдһөө эдэнь багануудшье һаа, айхабтар хүсэтэй, галзуу дошхон байдаг, — гэжэ Матвей Иванович хөөрэнэ. — Би иимэ нэгэнтэй бахим шангаар бажуулдашаһан хүм — мүнөө болотор нюргандамни һорьбо үлэнхэй. Бидэ хоёрые тиихэдэ арай шамай һалгаагаа һэн.

— «Полосатый рейс» гэжэ кинокомедиин гол «герой»—Пуршые һанана аабзат? Мүн лэ манай. Тэрэниие Хор мүрэнэй эрье шадар баряа һэмди. Артист болонхой даа. Цирк харуулхаяа Хабаровскда ерэхэдээ, дурасхаал болгон, Пуршатаяа хамта дүрэ зурагаа абхуулха уряал ан амитадые һургааша Маргарита Назарова бидэндэ эльгээһэн юм.

Ан арьяатантай уулзалга бүхэн эреэн гүрөөһэ эмээллэгшэдэй ажабайдалай хуудаһан болодог. Уулзалга бүхэн өөр өөрын намтартай, домоглол дурсалгатай байдаг гээшэ.

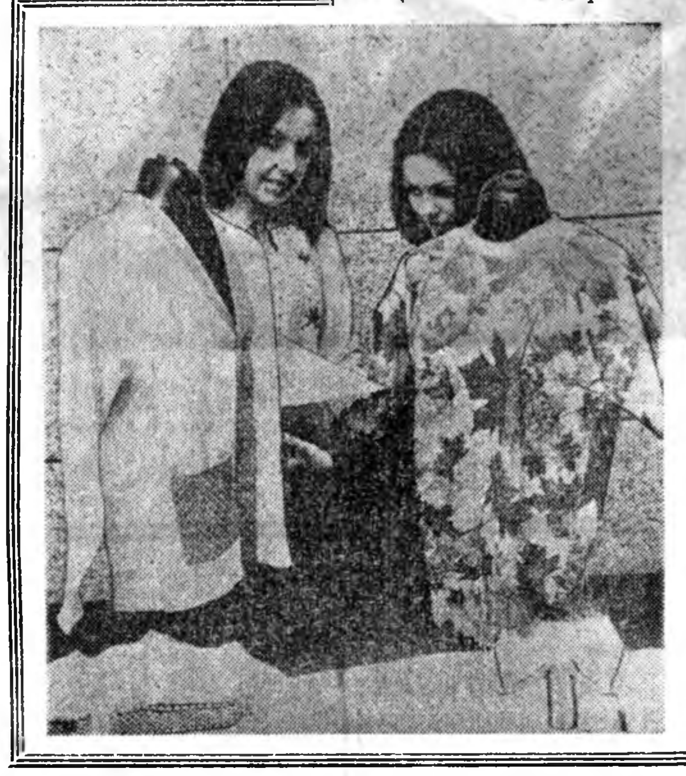
...Эреэн гүрөөһэ эмээллэгшэдэй үйлсэ эрид эгсэ эрье дээгүүр һуунагтан, Амар мүрэниие зубшан байдаг юм. Иван Богачёвой нэрэмжэтэ үйлсэдэ омог дорюун, хүсэн түгэс, эрэлхэг зоригтой, һайхан сэдьхэлтэй хүнүүд ажаһуудаг.

М. ХАНУХ,
ТАСС-ай корр.
Хабаровск хото.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ УЛАСХООРОНДЫН ЖЭЛ

ПОЛЬШО. Лодзь хотодохи трикотаж хубсаһанай «Олимпия» фабрикада хүдэлдэг эхэнэрнүүдэй уран гараар бүтээгдэһэн гоё һайхан блузэ, свитер, эрэшүүлэй үмдэхэ куртка болон самсануудые, хүүгэдэй хубсаһые хүн зон дуратайгаар худалдан абадаг. Эндэ оёгдоһон хубсаһан һайн шанартай, моододо тааруулагдаһан, гоё һайхан үнгэтэй, зохид зураг хээтэй байдаг. Фабрикын продукциин хахадынь хилын саана худалдагдадаг.

ЦАФ—ТАСС-ай фото.

БЕЛОРУССИИН ССР. Брест хотын «Радость» гэжэ арадай хатарай ансамбль республикын уран һайханай эрхим бүлгэмүүдэй тоодо ородог. Коллектив Белоруссиин, Украинын хото городуудаар, мүн ниислэл хото айлшалжа, бэлиг шадабаряа харуулһан байна. Уран һайханай бүлгэмэй артистнуудай хатар наадые Польшын, Франциин хүн зон дуратайгаар хараһан байна.

Мүнөө энэ коллектив шэнэ программа бэлдэжэ байна. СССР-эй арадуудай, мүн аха дүү социалис оронуудай хатар шэнэ программадань оруулагдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Брестын оймһоной комбинадай хүдэлмэрилэгшэ, ансамбльда эдэбхитэйгээр хабаадалсагша Нина Жигарь.

ТАСС-ай фотохронико.

ХРОНИКО

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй энэ оной декабриин 17-ной Указуудай ёһоор, Түнхэнэй аймагай Хэрэн тосхон хүдэлмэришэнэй посёлок болгогдожо, тэрэ нэрээрээ үлэбэ. Енгорго, Могой-Горхон, Үбэлзэн-Нуга, Хужар, Шэмхэ тосхонууд Хэрэнэй ажалшадай депутадуудай поселково Соведэй захиргаанай мэдэлдэ үгтэбэ.

Түнхэнэй аймагай Аршаан тосхониие курортно посёлогуудай тоодо оруулжа, нэрыень хуушан зангаарнь орхибо.

Түнхэнэй аймагай Моондо, Могойто тосхонуудые Туранай сомсоведэй мэдэлһээ гаргажа, эдэ тосхонуудһаа бүридэһэн Моондын сельсовет бии болгобо. Моондын сельсоведэй түбынь Моондо посёлок болгогдоо.

Бэшүүрэй аймагай Топкинско сельсоведэй газар дээрэ шэнээр бии болоһон тосхондо Береговая гэһэн нэрэ үгтөөд, бүридхэлдэ абтаба.

Прибайкалиин аймагай Итанциин сельсоведэй түбые Итанца посёлогһоо Кома тосхондо абаашаба.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Кубын Компартиин I съездын декабриин 17-до нээгдэһэн ушарта гадаадын хэблэл анхаралаа ехээр хандуулна. Кубын Коммунис партиин I съездэдэ КПСС-эй ЦК-гай эльгээһэн амаршалга тухай мэдээсэгдэнэ. «Мүнөө үеын гол шухала бүхы асуудалнуудаар КПСС ба Кубын Компарти ниитэ нэгэн һанал бодолтой. Манай партинуудай хоорондын аха дүү ёһоной али бүхы харилсаан совет-кубын хани барисаанай гүнзэгы үндэһэ һууринь болоно» гэжэ хэлэгдэһэн үгэнүүдыень газетэнүүд онсолон тэмдэглэнэ.

Кубын коммунистнуудай хуралдаан хадаа Кубын ба бүхы Латиин Америкын арадуудай ажабайдалда болоһон түүхэтэ ушар хэрэг болоно гэжэ Болгариин «Работническо дело» газетэ тоолоно. «Сүлөөтэ аралай ажалшад алдарта ажал хэрэгүүдээр партиингаа съездые угтаба, — гэжэ газетэ бэшэнэ. — Эдэнэр түсэбтэ даабаринуудаа болзорһоонь урид дүүргэһэн, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэн, продукциин шанар һайжаруулһан байна». «Партиин программа хадаа Кубын коммунистнуудай съездын баталан абаха ёһотой гол шухала документ болоно». — гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ тэмдэглэнэ.

КПСС-эй XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан проект тушаа социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай газетэнүүд түрүү бэшэгүүдые толилжо үргэлжэлһөөр, «Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездэдэ зорюулжа, бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан КПСС-эй ЦК-гай проект совет ажалшадай байдалай материальна ба соёлой хэмжээе хурдан түргэнөөр һайжаруулха тухай ехэ оролдолго гаргажа байһыень элирхэйлэн гэршэлнэ», — гэжэ Польшын «Жиче Варшавы» газетэ бэшэнэ.

Ээлжээтэ түсэбтэ табан жэлдэ КПСС-эй ЦК-гай хараалһан экономическа хараа шугам гүнзэгы удха шанартай байна гэжэ ГДР-эй «Нойес Дойчланд» газетэ тэмдэглэнэ.

НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, ПНР-эй, СРР-эй, СССР-эй, ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Москвада боложо үнгэрһэн зүблөөн тухай гадаадын хэблэл мэдээсэнэ.

Уласхоорондын экономическа харилсаанай асуудалнуудаар конференциин Парижда боложо байһан тухай олон газетэ бэшэнэ. Хүгжэжэ байгаа ба түгэс индустритай капиталис оронуудай 27 делегаци тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Хариин булимтарагшадые ба эб эе таһалагшадые дэмжэжэ, США-гай Анголын дотоодын хэрэгтэ хамааралсажа байһые элирхэйлэн гэршэлһэн материалнуудые американ хэблэл толилжо үргэлжэлһөөр.

(ТАСС).

ВАШИНГТОН

КОНВЕНЦИ ЭСЭСЛЭН БАТАЛАГДАБА

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй 1973 оной зун Холбоото Штадуудта ерээд байха үеэр гар табигдаһан, налог ашаха асуудалнуудаар СССР-эй ба США-гай хоорондо абтаһан конвенциие американ конгрессэй сенат эсэслэн баталба.

Тодорхойлон хэлэхэдэ, СССР-эй ба США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай мүнгэ һомололгодо хабаатай урьһаламжа, лицензинүүдые, патентнүүдые, техническэ мэдээсэлнүүдые хэрэглэлгэһээ, худалдалгаһаа гү, али андалдан абалсалгаһаа ороһон олзо доходто налог ашахагүй гэжэ энэ конвенци дотор хараалагдана.

Худалдаа наймаанай-экономическа, эрдэм, техникын, соёлой харилсаанай асуудалнуудаар хоёр ороной хоорондын али алиндань ашатай туһатай харилсаае саашадань хүгжөөхэ хэрэг, таарамжатай байдал хангаха гээшэ конвенциин гол зорилго болоно.

ВАШИНГТОН

Хуули гаргагшад һанаата болоно

ТАСС

Эб эе таһалһан бүлэглэлнүүдэй талада орожо, Холбоото Штадууд Анголодо эсэргүү политика бэелүүлнэ. Американ хуули гаргагшадай олонхид энээниие буруушаана.

Иимэ ябуулганууд «шэнэ Вьетнамые» бии болгоходоо магадгүй гэжэ түлөөлэгшэдэй палатада демократическа олонхиин хүтэлбэрилэгшэ Т. О'Нил телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, һанаата болонгёор мэдүүлээ. Энэ хадаа айхабтар түбэг бэрхэшээлтэй, хүшэр хүндэ асуудал болоно.

Түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүн Д. Бонкер үймөө хёморою татагшадта туһалхые хориһон хуули һанамжалан дурадхаһан байна.

МЕХИКЭ

Мексикын Компартиин шиидхэбэри

ТАСС

Мексикын Коммунис парти эмхиингээ үнинэй гэшүүн Валентин Кампые президентын һунгалтада кандидадаар дэбжүүлбэ. МКП-гэй эндэ болоһон XVII съезд дээрэ энэ шиидхэбэри абтаһан байна. Валентин Кампын кандидатура дэмжэхыень ороной зүүнэй үзэлтэй ба демократическа бусад эмхинүүдые парти уряалба гээд хэблэлдэ зорюулагдаһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

1976 оной июль һарада Мексикэдэ президентын һунгалта үнгэргэгдэхэ юм. Хүтэлбэрилхы институционно-революционно партиһаа Хосе Лопес Портильо кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

НЬЮ-ЙОРК

Г. Торнын пресс-конференци

ТАСС

Дэлхэйн 144 гүрэниие зэргэдээ ниил[illegible] дэг ООН-ой Генеральна [illegible]ссамблейн XXX сесси айх[illegible]гар олоной хабаадалгатай [illegible]айгаа гэжэ сессиин түрүүлэгшэ, Люксембургын правительствын түрүүлэгшэ ба гадаадын хэрэгүүдэй министр Г. Торн мэдүүлээ. Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, колониинуудые усадхан зайс[illegible]улха уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ асуудалнуудта, Дүтын Зүүн зүгэй ба Палестинын асуудалнуудта Ассамблей гол анхаралаа хандуулһан байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Гэхэтэй хамта, ДРВ ба РЮВ-ые ООН-ой гэшүүндэ абаха тухай асуудалай мүнөө болотор шиидхэгдээгүйдэнь һанаата боложо байһанаа Г. Торн мэдүүлээ. Уласхоорондын орёо шухала бусад асуудалнуудые шиидхэлгэдэ нүлөөлхын тула ООН ехэ юумэ хэхэ ёһотой гэжэ тэрэ хэлэбэ.

XXX сессиин дүнгүүд шахардуу байдал һулаpуулгада, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ, арадуудай үгэеэ ойлголсолгодо горитой нүлөө үзүүлхэ гээд этигэн найдажа байһанаа Г. Торн мэдүүлээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Комсомолой, областной»—түрүү бэшэг. «Россин Федерациин промышленность табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. ТАСС-ай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Үндэр эрилтэ»—А. Куклинай статья. «Үзэл сурталай хүдэлмэридэ бултаараа хабаадаха»—М. Гаськовой статья. Орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хүн бүхэнэй, бултанай хэрэг»—суглуулбари. РСФСР-эй уран зохёолшодой IV съезд дээрэ Николай Дамдиновай хэлэһэн үгэ (эхин).

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Н. Дамдиновай хэлэһэн үгэ (түгэсхэл). Хилын саана.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 10.00—Шэнэ һонин. 10.10 — Баримтата фильмүүд харуулагдаха. 10.50 — «Совет хуулиин үндэһэн». «СССР-эй гүрэнэй засагай органууд ба хүтэлбэрилхы зургаанууд». 11.20 — «Холо, ойрын дуунууд» (үнгэтэ). 12.10 — «Как поссорились Иван Иванович с Иваном Никифоровичем»—уран һайханай фильм. 13.15 — «Нэгэн бултанай түлөө, булта нэгэнэй түлөө». 14.10 — «Солдадай зүрхэнэй дурасхаал» — баримтата фильм. 14.40 — Ф. Шопенэй зохёолнуудһаа концерт (үнгэтэ). 15.05—Хоккей. ЧССР—Швеци. 15.40 — «Бидэнэр БАМ баринабди» (үнгэтэ). 16.05 — «Соломенная шляпка» — уран һайханай фильм. (1-дэхи, 2-дохи сери, үнгэтэ) 18.30 — «Время». 19.00 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.10 — «Табан жэл, түгэсхэхы жэл».

«Орбита». 19.40—Хоккей. ЧССР—Швеци. 20.15 — СССР-эй арадуудай дуун ба хатар (үнгэтэ). 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — «Бидэнэр БАМ баринабди». 21.40 — «Соломенная шляпка» (1 ба 2-дохи сери). 22.45 — Забһарлалга. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.10 —«Угалзанууд» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.40 — Һурагшадта — «Горнын» программа. 20.20 — Телевизионно һонин.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

□ «БУРЯАД ҮНЭН» □ 1975 оной декабриин 19. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00765. Заказ № 01588.